

Sonja Heletoja

Kotkalaisten nuorten näkökulmia syrjäytymisestä

Opinnäytetyö
Sosionomi

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä	Tutkinto	Aika
Sonja Heletoja	Sosionomi (AMK)	Tammikuu 2018
Opinnäytetyön nimi		49 sivua 1 liitesivu
Kotkalaisten nuorten näkökulmia syrjäytymisestä		
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupunki, nuorisotoimi		
Ohjaaja		
Johanna Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli kartoittaa, mitä Kotkan kaupungin nuorisotilatoiminnassa tehdään nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi. Tutkin, mikä on nuorten näkökulma syrjäytymisestä ja mitä nuorisotyössä voidaan nuorten mielestä tehdä syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi.</p> <p>Opinnäytetyön toteutuksessa käytin laadullista tutkimusmenetelmää. Tämän tutkimuksen kohderyhmänä olivat Kotkan kaupungin nuorisopalveluita käyttävät nuoret. Tiedonkeruumenetelmänä käytin ryhmähaastattelua, joka toteutettiin kahdelle haastateltavalle ryhmälle peräkkäin maaliskuussa 2018. Sisällönanalyysin toteutin ryhmittelemällä tutkimusaineiston tutkimuskysymyksiin verraten. Teoreettiseen viitekehykseen avasin nuorisotyön tarkoituksen ja tehtävät sekä kartoitin nuorten syrjäytymiseen johtavia uhkia sekä ongelmia ehkäistä syrjäytymistä.</p> <p>Laadullisen tutkimuksen tuloksista selvisi, että nuorten ajatus nuoria syrjäyttävistä uhista on hyvin pitkälti samanlainen, kuin mitä useat eri tutkijat ovat osoittaneet sen olevan. Tutkimuksen tulosten perusteella nuoret kokevat syrjäytymisen negatiivisena ja hyvin hankalana asiana yksilölle. Nuorten mielestä syrjäytyminen tarkoittaa useiden eri vaikeuksien kasautumista yhdelle ihmiselle ja syrjäytymiseen johtavia syitä on useita. Nuorten vastauksissa syrjäytymistä olisi mahdollista ennaltaehkäistä erilaisin keinoin, kuten puuttamalla kiusaamiseen, tulemalla kaikkien kanssa toimeen ja käymällä enemmän avoimia keskusteluja nuorten kanssa eri aiheista. Tulosten mukaan nuorisotyö on avainasemassa nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Nuoret kokevat, että nuorisonohjaajat ymmärtävät nuoria ja siksi voivat eri keinoilla ehkäistä syrjäytymistä yksilöllisellä ja yhteisöllisellä tasolla.</p> <p>Kotkan kaupungin nuorisotoimi voi hyötyä tutkimuksesta ja sen tuloksista selventäessään nuorisotyön aseman merkityksellisyyttä yhteiskunnallisen hyvinvoinnin edesauttajana. Opinnäytetyön avulla nuorisotoimi voi tehdä työtään näkyvämmäksi ja tuoda nuorten äänen ennaltaehkäisevään työhön liittyvissä keskusteluissa julki.</p>		
Asiasanat		
syrjäytyminen, nuori, nuorisotyö, ennaltaehkäisy		

Authors	Degree	Time
Sonja Heletoja	Bachelor of Social Services	January 2018
Thesis title		
Adolescents' views of social exclusion		49 pages 1 appendix page
Commissioned by		
The City of Kotka, Youth Services		
Supervisor		
Johanna Jussila		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis is to survey what means the youth services of the city of Kotka have to prevent social exclusion amongst youth. This thesis researches adolescents' opinions on youth work and its possibilities to prevent social exclusion.</p> <p>The target group of this study are young people who use the youth services of the city of Kotka youth services. The method of the research is qualitative. In order to collect data for the study, a group interview was made with two different groups of young people in March 2018. The material of the study was collected from the interviewees' answers. Content analysis was made by themes and by comparing answers to study questions. The theoretical framework of the thesis is based on the facts that lead young people to social exclusion, the challenges of preventive work and also the significance and objectives of youth work.</p> <p>The results of the qualitative research show that adolescents' views of social exclusion will be quite the same as they have been in earlier researches. Based on the results of this study, young people seem to think of social exclusion as a very negative and difficult circumstance. In the young people's point of view, social exclusion is due to one individual encountering many problematic issues. Young people believe that social exclusion can be prevented by candid conversations about different subjects, social interaction and preventing bullying. This thesis shows how young people see youth workers in a key role to prevent social exclusion amongst the youth. They believe that youth workers understand the young and that way can prevent social exclusion of individuals and social groups.</p> <p>The youth Services of Kotka can use the results of this thesis in the future. The results can be used to highlight the importance of youth work in social well-being. This thesis may help to make youth work more visible and bring adolescents' views of social exclusion to discussion.</p>		
Keywords		
social exclusion, adolescents, youth work, preventive work		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	SYRJÄYTYMINEN NUORILLA.....	7
2.1	Nuori.....	7
2.2	Syrjäytyminen	8
2.3	Syitä nuorten syrjäytymiselle	8
2.3.1	Riittämätön koulutus	9
2.3.2	Mielenterveysongelmat.....	9
2.3.3	Päihteet.....	10
2.3.4	Perheen tausta ja taloudellinen tilanne	10
2.3.5	Muutokset elämässä.....	11
2.3.6	Ihmissuhteet	11
2.4	Syrjäytymisen ennaltaehkäisy.....	11
2.5	Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemisen ongelmia	13
2.5.1	Yhteistyön hankaluus.....	13
2.5.2	Avoimen keskustelun merkitys.....	14
2.5.3	Muuttuva yhteiskunta	15
2.5.4	Olemattomat resurssit.....	15
3	NUORISOTYÖN ROOLI SYRJÄYTYMISEN ENNALTAEHKÄISYSSÄ.....	15
3.1	Nuorisotyön tehtävät.....	16
3.2	Kunnan rooli nuorisotyössä	18
3.2.1	Kotkan kaupungin nuorisotyö.....	19
3.2.2	Nuorisotalotoiminta ja liikkuva nuorisotyö	19
3.2.3	Nuorisojärjestöt ja yhdistykset	21
3.2.4	Lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto	21
3.2.5	Kotkan Ohjaamo ja Pinkki.....	22
3.3	Moniammatillinen yhteistyö ja sen merkitys.....	23
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	24

4.1	Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset.....	24
4.2	Tutkimusmenetelmä	25
4.2.1	Haastattelututkimus	25
4.2.2	Toteutus.....	26
4.2.3	Haastattelukysymysten tarkoitus ja tavoitteet	28
4.2.4	Aineiston analyysi	29
4.3	Luotettavuus ja eettiset kysymykset	30
5	TUTKIMUSTULOKSET	34
5.1	Syrjäytyminen nuorten näkökulmasta	34
5.2	Syrjäytymisen ennaltaehkäisyn keinot	36
5.3	Nuorisonohjaajan rooli ennaltaehkäisevässä työssä	37
6	OPINNÄYTETYÖPROSESSI	38
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	40
	LÄHTEET.....	44
	LIITTEET	

Liite 1. Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Nuorten syrjäytyminen on herättänyt keskustelua jo pitkään. Aihe on pinnalla yläkouluissa, nuorisotyössä, moniammatillisissa työryhmissä, kotona ja usein uutisissa. Lausahdus ”Nuorissa on tulevaisuus” menettää melko lailla merkityksensä, mikäli nuoret kokevat itse olevansa syrjäytyneitä ja syrjäytyneiden määrä kasvaa vuosi vuodelta. Tilastokeskuksen kehittämispäällikkö Pekka Myrskylän mukaan kysymys nuorten syrjäytymisestä on erittäin vakava. Siihen olisi puututtava mahdollisimman tehokkaasti. Nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten tulee tunnistaa ne nuorten ryhmät, joissa riski syrjäytymiseen on suuri, jotta syrjäytymistä voitaisiin ennaltaehkäistä. (Myrskylä 2012, 2.)

Opinnäytetyössäni selvitän nuorten näkökulmaa syrjäytymiseen ja sen ennaltaehkäisyyn nuorisotyössä. Kartoitan nuorisotyöllistä otetta syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn ja avaan jo tutkittuja syitä sille, miksi nuoret syrjäytyvät. Teoria työssäni pohjautuu aiempiin tutkimuksiin aiheesta.

Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi on tiedettävä, mitkä ammattikunnat nuorten kanssa toimivat ja mitä he tekevät. Kotkan kaupungin nuorisotoimi tilasi opinnäytetyön, jotta kartoittaisin, mitä nuorisotyö osaltaan tekee ja mitkä ovat sen tehtävät nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi Kotkassa. Tarve nuorisotyön kartoittamiselle tuli Kotkan kaupungin nuorisotoimen yhteistyökumppaneille teetetystä kyselystä. Kyselyllä pyrittiin selvittämään nuorisotoimen yhteistyökumppaneiden ajatuksia kaupungin tuottamasta nuorisotyöstä Kotkassa. Vastauksissa yhteistyökumppaneiden ajatukset ja toiveet nuorisotyön tulevaisuuden työpanoksen asettamisesta olivat selvästi painottuneet nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn.

Selvitin nuorten ajatuksia syrjäytymisestä ja nuorisotyön roolista syrjäytymisen ennaltaehkäisijänä kahdella ryhmähaastattelulla. Tutkimukseni tulokset osoittavat, että nuorten näkemykset syrjäytymisestä ovat hyvin samankaltaisia, kuin yleensä aiheesta tehdyissä tutkimuksissa.

Nuoret näkevät syrjäytymisen kokonaisuudessaan negatiivisena asiana. Nuorten mukaan syrjäytyminen on pääasiassa seurausta ihmiskontaktien puutteesta ja yksinäisyydestä. Nuorisotyön työnkuva on nuorten vastausten mukaan

laaja. He kokevat, että nuorisotyöntekijät voivat ennaltaehkäistä nuorten syrjäytymistä monella tapaa. Näitä ovat esimerkiksi nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden luominen, yhdenvertaisuuden mahdollistaminen, yksinäisyyteen puuttuminen, nuorten pariin jalkautuminen ja heidän joustava kohtaaminen, nuorten hyvän elämän ja onnellisuuden tunteen edistäminen sekä nuorten näkökulmien esiin tuominen ja ylipäättään nuorten kohdatuksi tuleminen.

2 SYRJÄYTYMINEN NUORILLA

2.1 Nuori

Nuoruuden määritelmä kokonaisuudessaan on haastava. Usein sana nuori pyritään määrittelemään yksilön iän mukaan, kuten Suomen nuorisolaissa nuori tarkoittaa kaikkia alle 29-vuotiaita (Nuorisolaki 21.12.2016/1285).

Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) viitekehyksessä nuori tarkoittaa kaikkia 15–24-vuotiaita. YK:ssa myönnetään, että määritelmä ei ole näin yksiselitteinen, sillä nuoruus nähdään myös siirtymäaikana esimerkiksi koulutuksen ja työelämän välillä. YK salliiikin valtioiden useat eri määritelmät alaisuuteensa. Kuitenkin esimerkiksi erilaisia tilastotietoja varten on tärkeää voida määrittää sana nuori selkeästi ja niin, että tutkimusten tuloksia voidaan tarkastella toisiinsa verraten. Tulosten vertaaminenkin helpottuu, kun määritelmä pohjautuu rajattuun ikään. (Pihlajamaa 2017.)

Nuori ei kuitenkaan ole pelkkä numero. Nuoruuden saneleminen tarkoiksi numeroiksi tuo mielestäni haastetta ihmisen kokonaisuuteen. Määritelmää on pyritty selvittämään vuosien saatossa paljon. Nuorisotutkimusseuran tutkimusprofessori Tommi Hoikkalan mukaan nuoruus päättyy aikuisuuden aseman saavuttamiseen, eikä ole niinkään iästä riippuvainen, sillä nuoruuden ja aikuisuuden raja on harmaalla alueella. (Kemppinen 1999, 38.)

Pelkkää ikä ei siis välttämättä kerro sanasta nuori vielä riittävästi. Nieminen ja Honkatukia laativat neljä mielestäni melko kattavaa lähtökohtaa määritelmälle. Ensimmäisenä heidän määritelmässään kaikille nuorille yhtenäistä ovat tietyt sosiaaliset tarpeet ja psykologiset piirteet. Toisena heidän mukaansa nuoruus pitää sisällään kehitysvaiheen, jonka aikana yksilön arvot ja asenteet muovautuvat ideologiaksi. Kolmannessa kohdassa tulee ilmi, että kulttuurisesta perinnöstä johtuva eräänlainen kapinointi olisi aina osa nuoruuden aikakautta, kun

ihminen siirtyy lapsuuden riippuvaisuudesta kohti aikuisuuden itsenäisyyttä. Viimeiseksi Nieminen ja Honkatukia ovat listanneet sen, että nuoruuteen kuuluvat hankalat siirtymävaiheet elämässä, ja ne vaativat usein aikuisen mahdollisesti myös ammattilaisen monipuolista tukea. (Nieminen & Honkatukia 2017, 36–40.)

2.2 Syrjäytyminen

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) mukaan syrjäytyminen yleisesti nykyaikaisessa muodossaan tarkoittaa erilaisia yhteiskunnallisia huono-osaisuuden muotoja. Yksilön kokemus syrjäytymisestä usein estää tätä osallistumasta täyspainoisesti yhteiskunnan niin sanottuihin normaaleihin toimiin. Joillakin syrjäytyminen tarkoittaa tipahtamista yhdestä, toisella useammasta normista. Näin ollen syrjäytyminen on monivaiheista ja hyvin vaihtelevaa yksilöstä toiseen. (Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen s.a.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kuvaa syrjäytymistä myös hyvin laajana moninaisten vaikeuksien vyyhtinä. THL:n mukaan syrjäytyminen on yleensä pidempikestoinen prosessi, jossa yksilön ongelmat kasaantuvat ja heikentävät merkittävästi kokemusta oman elämän hallinnasta. Syrjäytymiselle ei ole yhtä oikeaa määritelmää ja tämä tekee sen hankalaksi myös mitata. Toisaalta on myös hankalaa sanoa, kuka on missäkin vaiheessa syrjäytynyt, sillä esimerkiksi nuorten elämässä vuosi on kovasti vaihtelevien elämäntilanteiden vuoksi hyvin lyhyt aika. (Nuorten syrjäytyminen 2018.)

2.3 Syitä nuorten syrjäytymiselle

Nuorilla on vahva halu ja tarve päästä elämässä eteenpäin, eikä kukaan toivo kohdalleen yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä, saati syrjäytymistä. Silti syrjäytymistä kokevia nuoria riittää. Syrjäytymisen syyt ovat yksilöstä toiseen hyvin vaihtelevia. Koulutuksen keskeytyminen, toimeentulo-ongelmat perheessä tai itsenäistyvällä nuorella, eheiden ja toimivien ihmissuhteiden vähyys, sekä terveyden ongelmat ovat keskeisimpiä syitä syrjäytymiselle. Usein ongelmat alkavat jo lapsuudessa. Syrjäytymisen syyt ketjuuntuvat ja ovat päällekkäisiä, jos merkkejä syrjäytymisriskiin ei tunnisteta ja asiaan ei puututa ajoissa. (Nuorten syrjäytyminen 2018.)

2.3.1 Riittämätön koulutus

Kuten edellä jo tuli todettua, syrjäytyminen on harvoin, jos koskaan, seurausta yhdestä tietystä asiasta. Prosessina syrjäytyminen alkaa usein jo varhaislapsuudessa ja on monesti ylisukupolvinen ilmiö. Nuorten kohdalla merkittävä syrjäytymisvaaraan johtava tekijä on se, että nuori ei syystä tai toisesta hae peruskoulun jälkeiseen koulutukseen tai keskeyttää toisen asteen opinnot. Tästä seuraa helposti se, että työelämään kiinni pääseminen tai uudelleen kouluun hakeminen on hankalaa. Tämän päivän yhteiskunta vaatii yhä pidemmälle koulutettuja ammattilaisia, joten opinnot keskeyttänyt nuori vailla työkokemusta on harvoin potentiaalinen hakija työpaikan silmissä. Tässäkin kohtaa seuraa eri tapahtumien sykerö. Työtilanne voi parantua, mutta mikäli työhistoria on tyhjä, katsotaan, että taidot tehdä mitään ovat heikenneet, joten nuori ei työllisty vielääkään. Koulunsa keskeyttäneitä, tilastoille näkymättömiä nuoria on useita. He eivät välttämättä etsi itsenäisesti uutta opiskelupaikkaa tai hakeudu erilaisten tukimuotojen piiriin, joten mahdollisuudet saada heidät pois syrjäytymiseen johtavalta polulta ovat pienet. (Ikäheimo 2015, 13–35; Myrskylä 2012, 2–3.)

2.3.2 Mielensterveysongelmat

Yhteiskunnassamme nuorten asema on vaikea. Heille kasautuu valtavat paineet, sillä menestyminen kaikilla elämän osa-alueilla on toivottavaa ja jopa suora oletus. Tiedostamattaan nuoret kasvavat ja kehittyvät fyysisesti, psyykkisesti ja sosiaalisesti. Maailmankatsomus muokkaantuu, ja useasta asiasta ollaan vielä hyvin epävarmoja. Oletus on, että nuori hoitaa koulunkäynnin, harrastaa paljon ja loistaa perhe- sekä ystävyys-suhteissa. Paineen alla, kokeminsä epäonnistumisten edessä ja ilman tarvittavaa tukea, nuoren hyvinvointi voi heiketä, ja jos nuori ei saa tarvittavaa apua ajoissa, ongelmat syvenevät ja voidaan alkaa puhua mielensterveysongelmista. Mielensterveyden moninaisista ongelmista pyritään puhumaan yhä avoimemmin, mutta monet nuoret kokevat ongelmansa liian mitättömiksi ja kynnyksen avun hakemiseen tässä kohtaa on korkea. Yleensä hoidetaan vain niitä nuoria, joilla ongelmien mittasuhteet ovat valtavat ja unohdetaan ennaltaehkäisevän työn merkitys. Kohtaaminen, mahdollisten ongelmien varhainen tunnistaminen, avoimet keskustelut ja yhteistyö nuoren elämässä olevien luotettavien aikuisten välillä olisivat avainsanoja mielensterveysongelmien ennaltaehkäisyyn. Tärkeää olisi ottaa nuoret mukaan

kehittämään mielenterveyttä edistävää ennaltaehkäisevää työtä esimerkiksi kouluissa. (Lerssi 2007, 71–86.)

2.3.3 Päihteet

Nuorten syrjäytymistä lisää päihteiden käyttö. Yhteiskunta kehittyy jatkuvasti, ja ikävä kyllä kehityksellä on seurauksensa. Yleinen suvaitsevaisuus erilaisten päihteiden käyttöä kohtaan on yleistynyt. On vaikeaa sanoa, mitä arvoa päihdekasvatuksella on nuorten elämässä, mutta fakta on se, että osalla nuorista ei ole aavistustakaan erilaisten päihteiden käyttöön liittyvistä tosiasioista. Puutteellisella tiedolla ja ymmärtämättömyydellä voi olla vakavat seuraukset nuoren elämässä. Nuorten päihteiden käyttöön vaikuttaa myös huoltajien suhtautuminen päihteisiin. Kotona eletty elämä ja saatu kasvatustukea nuoren tietoutta päihteiden käytön vaaroista, tai huonoimmassa tapauksessa edesauttaa nuorta käyttämään päihteitä. Olisikin hyvä, että kaikilla nuorten parissa työskentelevillä aikuisilla olisi erilaisten päihteiden ja niiden käytön faktat selvillä. Nuoret eivät kuitenkaan kaipaa paasausta ja luennointia aiheesta, eikä asioiden vähättely tai kieltäminen tuota juuri toivottua tulosta. Esimerkiksi nuorisotyössä rehelliset, avoimet vuoropuhelut nuorten kanssa voivat olla hyvin merkityksellisiä nuorten käsitysten muovautuessa. (Pulkinen & Kanervio 2014, 119–136.)

2.3.4 Perheen tausta ja taloudellinen tilanne

Perheen sisäisillä elämäntilanteilla on suuri merkitys nuoren elämässä. Mikäli perhe elää jo vauvavaiheessa jatkuvasti toimeentulotuella, sysäys syrjäytymiseen voi tulla jo tuolloin. Toimeentulotuella elävän perheen lapsi tai nuori voi helposti tulla kiusatuksi kasvuympäristössään perheen heikon taloudellisen tilanteen takia. Vanhempien matala koulutustaso on usein suorassa yhteydessä lapsen ja nuoren kouluttautumiseen. Perheen rakenteen suuret muutokset, kuten vanhempien ero, voidaan kokea syrjäytymisvyyhdin osaksi. Yksilöllisiä eroja kuitenkin on paljon, ja monet haastavan elämän alkuvaiheen läpikäyneet nuoret pärjäävät elämässään myöhemmin hyvin. (Dahl 2018.)

2.3.5 Muutokset elämässä

Erilaiset elämäntilanteiden muutokset, nuorilla aikuisen silmiin pienemmätkin ongelmat voivat edistää riskiä syrjäytyä. Yläkouluikäisten on hyvin vaikeaa käsitellä omia tunteita ja elämän muutoksia sekä erilaisia käännekohtia. Oma fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kasvu on vielä kehittyvässä vaiheessa ja elämää eletään päivä kerrallaan, joten tulevaisuutta on välillä vaikeaa nähdä. Elämää ja hyvinvointia horjuttavia taitekohtia ovat esimerkiksi ero tyttö- tai poikaystävästä, vanhempien ero, muutto, kuolema, huostaanotto tai kiusatuksi tuleminen. Kaikista edellä mainituista syistä voi siis päätellä, että tietyt nuoret tai ylipäättään tietty yksilö ei ole syrjäytymisvaarassa, vaan kuka tahansa voi päätyä riskiryhmään. Todennäköisempää syrjäytyminen on silloin, kun useat vaikeudet kohtaavat saman yksilön. (Nuorten syrjäytyminen 2018.)

2.3.6 Ihmissuhteet

THL:n mukaan nuorilta itseltään kysyttäessä yksi merkittävimpiä syitä syrjäytymiseen on ystävien puutteen (Nuorten syrjäytyminen 2018). Nuorille, kuten kelle tahansa ihmiselle, yksi tärkeimpiä asioita hyvän elämänlaadun kokemisessa ovat hyvät ja eheät ihmissuhteet. Se, että kokee aidosti olevansa merkityksellinen osa erilaisia yhteisöjä, kuten perhettä, koulua, harrastusryhmää tai vaikka nuorisotilan kaveriporukkaa, antaa ihmiselle arvostetuksi tulemisen tunteen, kasvattaa ja vie elämässä luonnollisesti eteenpäin. Harva, jos kukaan elää elämänsä läpi niin, ettei ihmissuhteissa jossakin vaiheessa tule eteen negatiivisia kokemuksia. Nämä eivät tietenkään johda automaattisesti syrjäytymiseen, mutta esimerkiksi yläkouluikäiset nuoret tarvitsevat usein enemmän turvallisten aikuisten, ystävien ja ammattilaisten tukea tilanteita kohdatessaan, jotta he pääsevät yli elämässä väistämättä vastaan tulevista haasteista. (Kallio ym. 2015, 9–10.)

2.4 Syrjäytymisen ennaltaehkäisy

Syrjäytymiseen johtavat useat erilaiset polut. Monet nuoret kokevat elämässään erilaisia syrjäytymisen riskitekijöitä, mutta kaikki eivät syrjäydy. Tie on aina yksilöllinen, ja nuoren elämään vaikuttavien aikuisten olisi hyvä olla perillä erilaisista riskeistä, jotka altistavat nuorta syrjäytymiselle. Tällä tavalla syrjäytymisen riskit voitaisiin tunnistaa ajoissa, jotta nuorelle saataisiin tarjottua

erilaisia tukitoimia hyvissä ajoin. Yksilön syrjäytymiseen voidaan puuttua eri elämänvaiheissa. Lapsuudessa tämä tapahtuu usein tukemalla huoltajia ja sitä kautta vaikuttamalla lapsen hyvinvointiin esimerkiksi neuvoloissa tai perhetyöllä. Nuorilla syrjäytymisen ehkäisyn keskiössä toimivat koulut ja koulu- maailman eri ammattikunnat. Lähtökohtaisesti syrjäytymistä ennaltaehkäisevä työ on nuorten kohdalla rinnalla kulkemista ja ohjausta, osallistamista, tukea sekä turvaa tarvittaessa. (Ristolainen ym. 2013, 16–17.)

Nuorten syrjäytymisen tunnistaminen on alku, jolla ennaltaehkäisevää toimintaa voidaan lähteä rakentamaan. Nuorille on vaikeuksia kohdatessa kyettävä tuottamaan onnistumisen hetkiä, jotta vaikeuksista ja riskitekijöistä voidaan selviytyä. Nuorta on kyettävä motivoimaan niin, että hänen oma halukkuutensa asettaa päämääriä ja pyrkiä saavuttamaan ne toteutuisi jatkuvasti. Kun nuorelle luotettava ja tuttu aikuinen lähtee puuttumaan syrjäytymiseen ennaltaehkäisevästi, hänen olisi hyvä kiinnittää erityistä huomiota juuri nuoren omaan vastuun kantamiseen itsestään ja voimavarojen itsenäisempään kehittämiseen. Nuoren kasvava motivaatio ja luotto omiin kykyihin sekä toimintakyvyn kehittyminen on ikään kuin voimaantumisen prosessi, jossa aikuinen ohjaa ja vahvistaa nuorta, mutta nuori on itse oman elämänsä eteenpäinviejä ja voimavara. Nuoren tukeminen on merkittävää, mutta samalla nuorta tukevan ammattilaisen on nähtävä myös kokonaisuus. Ennaltaehkäisevässä työssä, erityisesti alaikäisten kohdalla, tulee kiinnittää huomiota koko perheen hyvinvointiin ja eri kokonaisuuksiin. Tällaiseen ennaltaehkäisevään toimintaan tulisi tarpeen tullen voida käyttää kaikkien nuoren sekä perheen parissa ennaltaehkäisevää työtä tekevien tahojen yhteistyötä, jotta työ olisi kokonaisvaltaista ja mahdollisimman hyödyllistä. (Impola 2014, 102–103; Ristolainen ym. 2013, 17–18.)

Nuorten syrjäytymisen syihin perehdyttyäni vaikuttaa siltä, että toisen asteen koulutukseen hakeminen ja pääseminen voisi olla ratkaisevaa nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Nuorten työttömyyden puolesta puhuva poliitikko Jyrki Katainen oli hallituksen pääministerinä vuonna 2011, kun nuoria työttömiä varten lähdettiin perustamaan työllistymistä tukevaa toimintaa, eli ohjelmaa nimeltä Nuorisotakuu. Nuorisotakuuta käynnistettäessä Katainen lupasi, että tämän ohjelman avulla nuori saa aina kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi jouduttuaan mahdollisuuden koulutukseen, harjoitteluun, opiskeluun, työpa-

jatoimintaan tai kuntouttavaan toimintaan. Nuorisotakuu jakautuu siis usealle eri taholle niiden toimintaa rahoittaen. Näistä rahoitusten perusteella merkittävimmit lukeutuisivat koulutustakuu, toimet, jotka tukevat suoraan nuorten työllistymistä, sekä nuorten aikuisten osaamisohjelma. Näihin sisältyy useita eri toimijoita, kuten ohjaamot, työpajatoiminta, etsivä nuorisotyö, työkokeilut, yrittäjyyden tukeminen, oppisopimuskoulutukset ja paljon muita. (Nuorten syrjäytymisen ehkäisy 2018.)

Nuorisotakuu kokonaisuudessaan pyrkii siis tarjoamaan mahdollisuuden kaikille alle 25-vuotiaille tai alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille nuorille. Nuorisotakuun tarkoitus on lisätä nuorten ammattitaitoa ja edistää mahdollisuuksia työllistymiseen. Erilaisilla keinoilla pyritään myös lisäämään sekä vahvistamaan tietoa ja taitoa itsenäiseen elämään. (Nuorisotakuu auttaa eteenpäin s.a.)

2.5 Nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemisen ongelmia

Parhaassa asemassa yläkouluikäisten nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseen ovat koulut. Tämä johtuu siitä, että kouluissa terveydenhoitaja, kuraattori, opettajat, psykologi ja muut kouluissa toimivat ammattilaiset saavat kokonaisvaltaisen kuvan vuosittain kaikista ikäluokkien oppilaista. Erinäisistä syistä nuoren syrjäytymistä ei aina saada ehkäistyä, sillä asiat eivät aina suju parhaalla mahdollisella tavalla.

2.5.1 Yhteistyön hankaluus

Nuoren syrjäytymistä ehkäisee usein sujuva yhteistyö kodin ja koulun välillä. Kun näin on, koulun on helppo ottaa yhteyttä kotiin ja tuoda esiin nuoren ongelma ja ratkaisuja lähdetään etsimään yhdessä nuoren, vanhempien ja koulun työntekijöiden kanssa. Voi olla, että kotona nuoren huoltaja ei välttämättä tunnista ongelmaa, ehkä hän haluaa sulkea silmänsä siltä, tai jaksaminen, osaaminen ja aika eivät riitä, joten tuen saaminen syrjäytymisen ehkäisemiseksi hankaloituu, kun yhteistyö on vaikeaa. Kotoa saatu riittävä tuki, turvallisuus ja huolenpito voisivat yksin ehkäistä nuoren syrjäytymistä, mutta apua olisi hyvä osata hakea, jos omat taidot vakaaseen vanhemmuuteen eivät riitä.

Kodin lisäksi nuoren kanssa työskentelevien ammattilaisten keskinäinen tiedonsiirto ei aina ole saumatonta. Moniammatilliseen yhteistyöhön ja sen ongelmattomuuteen on kuluneina vuosina kiinnitetty erityistä huomiota, mutta tämä ei vielä riitä. Esimerkiksi ilman vanhempien lupaa kouluterveydenhuollossa esiin tulleita asioita ei voida jakaa muille koulun ammattilaisille. Ammattilaisten tieto nuoresta voi olla hajanaista. Tiedot yhdistämällä kuva nuoren hyvinvoinnista voisi olla eheämpi ja ymmärrys nuoren tilanteesta parempi. Näin ollen syrjäytymisvaarassa olevan nuoren tilannetta saataisiin yhteisillä tiedoilla edesautettua todennäköisesti paremmin. Nuoren tilanteen edesauttamiseksi erilaisia moniammatillisia palavereja ja tiedonjakoa kodin ja koulun kanssa tulisi lisätä, mikäli uhka syrjäytymiselle on olemassa. (Impola 2014, 102–109.)

2.5.2 Avoimen keskustelun merkitys

Yläkouluikäisten mielenterveyden ongelmat tuovat omat haasteensa nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Alakoulussa tällaisista asioista puhuminen on oppilaiden iän puolesta vielä hyvin vaikeaa, mutta yläkouluissa omista asioista ja perheestä puhuminen koetaan yleensä jo helpompana. Nuoren kanssa keskusteluja käyvät kouluterveydenhuollon työntekijät toivovat aika ajoin jatkotutkimuksia, mutta toimenpiteisiin ryhtyminen saatetaan tyrmätä huoltajien puolelta. Useissa tapauksissa kotona jopa tuetaan nuorta syrjäyttävän prosessin etenemistä, esimerkiksi kuittaamalla nuoren jatkuvat sairauspoissaolot koulusta ilman, että lähdetään selvittämään lääkärissä, mistä sairastelu johtuu. Mielenterveyden vaikeudet pyritään tuomaan yhä hyväksyttävämmiksi yhteiskunnassa puhumalla niistä avoimesti. Nuoren mielenterveyden ongelmat voi tunnistaa muuallakin kuin koulussa. Ilman luottamuksellista suhdetta nuoreen ja perheeseen näistä voi olla hyvin vaikea puhua. Nuorille olisikin hyvä opettaa jo varhaisessa vaiheessa, että mielenterveystaitojen vahvistaminen sekä ongelmista puhuminen ovat luonteva osa arkea kaikkien elämässä. Nuoren elämään vaikuttavilla aikuisilla voi myös olla liian vähän faktatietoa mielenterveyden ongelmista, joten myös niiden tunnistaminen on vaikeaa. (Marjamäki 2017.)

2.5.3 Muuttuva yhteiskunta

Pieniä, niin sanottuja kyläkouluja suljetaan jatkuvasti, ja kaupunkeihin rakennetaan toinen toistaan isompia kouluja. Tämä tuo useita haasteita syrjäytymistä ennaltaehkäisevään toimintaan. Esimerkiksi jo pelkkä korkea melutaso voi tehdä koulunkäynnin nuorelle haasteelliseksi. Suuret massat oppilaita aiheuttavat sen, että hyvää ja eheää ilmapiiriä on hankalampi luoda. Yhteisöllisyys kouluissa koetaan rikkonaisena, sillä eri luokka-asteet harvoin tuntevat toisiaan, ja näin syntyy herkemmin kiusaamista, jota koulujen aikuiset eivät välttämättä ehdi huomata. Kun nuoria on paljon, kouluissa esimerkiksi opettajien huomio kiinnittyy herkemmin kovaäänisiin kuin hiljaisiin persooniin. Näin ollen itsestään numeron tekevä yksilö saa todennäköisemmin tukea kasvuunsa, kun taas hiljaisen ja vetäytyvän nuoren paha olo voi jäädä oletetun kiltteyden varjoon. (Impola 2014, 102–109.)

2.5.4 Olemattomat resurssit

Ongelmallista nuorten syrjäytymien ennaltaehkäisyssä on myös tietysti resurssipula. Tämä näkyy jatkuvasti lähes kaikissa ammateissa. Asiakkaat lisääntyvät, mutta heidät pitäisi kyetä hoitamaan muuttumattomilla resursseilla. Tämä tuo useille sosiaalialan työntekijöille tunteen kiireestä, jota on vaikea piilottaa asiakkailta. Työntekijät kokevat olevansa ylikuormittuneita, eikä heillä välttämättä ole aikaa ja energiaa kohdata asiakasta ja tämän tilanteen vakuutta. Esimerkiksi koulun hoitohenkilökunnan tehtävät ovat laajoja ja tarkoituksena on olla perillä koulun kaikkien oppilaiden kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Lisäksi toivottavaa olisi, että yhteistyö kaikkien ammattilaisten välillä toimisi ja olisi jatkuvaa. Tehtävä kuulostaa usein työntekijämääriin nähden lähes mahdottomalta. Koulun terveydenhoitaja ja psykologi ovat usein vain tiettyinä viikonpäivinä tavattavissa, ja heille voi olla hyvin vaikea päästä jonottamatta useita viikkoja. Lisäksi työntekijöiden vaihtuvuus eri ammattikunnissa lisää nuorten haluttomuutta lähteä puhumaan taas uusille vieraille aikuisille asioista. (Impola 2014, 102–109.)

3 NUORISOTYÖN ROOLI SYRJÄYTYMISEN ENNALTAEHKÄISYSSÄ

Nuorisotyö on nuoren itsensä vapaaehtoisesti valitsemaa ohjausta, tukea, myötäelämistä ja palveluja tarjoavaa työtä. Nuorisotyö ei kuitenkaan ole vain

nuoren kohtaamista, siihen sisältyy esimerkiksi osallisuuden ja osallistumisen lisääminen yhteiskunnassa, ryhmäsuhteiden helpottaminen sekä lujittaminen ja yhdessä ryhmän kanssa pitkäjänteisesti kasvaminen. Toisaalta myös nuoren oppimisen ohjaaminen, monikulttuurisuuden ja tasa-arvon, sekä yhdenvertaisuuden tukeminen ja ajan kuluessa kasvatuksen edesauttaminen ovat kaikki nuorisotyön arkea parhaimmillaan. (Kiilakoski 2015, 19–25.)

Nuorisotyön erikoistutkija Tomi Kiilakosken mukaan on tärkeää, että nuorisotyötä kuvataan riittävän laajasti, jotta erilaiset nuoret, näiden elämäntilanteet ja kiinnostuksen kohteet tulevat kaikki huomioiduiksi. Nuorisotyötä tulisi tarkastella niin, että pohditaan läpi kaikki tilanteet ja tasot, joissa nuori varttuu. Pähkinänkuoressa nuorisotyö tukee nuorten kasvua ja tilannetta yksilönä, joka kehitetään osaksi laajempaa sosiaalista verkostoa niin, että nuorta autetaan kokonaisvaltaisesti kiinnittymään lähiympäristöönsä. (Kiilakoski 2015, 56–61.)

Opetus ja kulttuuriministeriön mukaan nuorisotyöllä pyritään luomaan edellytyksiä nuorten kansalaistoiminnalle ja parantamaan nuorten elinoloja. Nuorisotyöllä pyritään edistämään nuorten kasvua, itsenäistymistä ja osallisuutta yhteiskunnassa. Tämä kaikki tukee nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevää toimintaa kunnissa. Rahoitus nuorisotyöhön tuleekin pitkälti opetus ja kulttuuriministeriöltä, esimerkiksi nuorisotyön kehittäminen, alueellinen nuorisotyö ja työn tulosohjaaminen on rahoitettu valtionosuuksin tai -avustuksin. (Nuorisotyö s.a.)

3.1 Nuorisotyön tehtävät

Nuorisotyö ja nuorisotyötä tekevä aikuinen voi olla hyvin merkittävä osa nuoren elämää. Nuorisotiloille ja -taloille hakeudutaan yleensä jonkin syvemmän syyn saattamana, kuin miltä päällepäin näyttää. Nuorisotyön merkittävin merkitys nuorten elämässä on ennaltaehkäisevä työote. Työn eri tavoitteilla voidaan ennaltaehkäistä ja mahdollisesti myös katkaista useita opinnäytetyössani jo aiemmin avaamani syrjäytymisen polkuja nuorilla. Nuorisotyön tehtävissä ei erikseen tarvitse mainita syrjäytymisen ennaltaehkäisyä, sillä se on osa kaikkia niitä. Ennaltaehkäisevä työ on yksilön elämässä paljon inhimillisempää kuin useiden eri ongelmavytyhtien kanssa kärvistelevän nuoren aut-

taminen. Lisäksi ennaltaehkäisevä työ tulee yhteiskunnalle paljon edullisemmaksi. (Henriksson 2016, 59–64.)

Nuorisotyö pyrkii vastaamaan hyvin laajasti nuorten elämään liittyviin haasteisiin. Nuorisotyön näkemät nuoret kohdataan aina yksilöllisesti, ja heidän mieluunsa vahvistetaan positiivisesti. Nuoria ohjataan kohti terveellisempiä elämäntapoja, ja heitä pyritään innostamaan olemaan osa yhteiskuntaa. Nuorisotyöllä halutaan yksilötyön lisäksi kehittää nuorta tämän sosiaalisissa suhteissa. Ryhmätöiden tekeminen, yhdessä oppiminen ja omanikäisten seurasta nauttiminen on merkittävää kaikissa elämänvaiheissa, ja nämä taidot on hyvä oppia jo varhaisessa vaiheessa. Ohjaajalähtöisen toiminnan lisäksi nuorten keskinäisiä suhteita tuetaan nuorten omaehtoisia ryhmiä tukemalla ja niiden toimintaa edistämällä. (Henriksson 2016, 61; Kinnunen 2015, 61–62.)

Yleensä nuorten elämään vaikuttavat useat aikuissuhteet. Nuorisonohjaajan ja nuoren vahvan luottamussuhteen luomisen lisäksi nuorisotyön tavoite on toimia hyvässä yhteistyössä nuoren elämän muiden aikuisten kanssa ja tukea näitä suhteita. Tarkoitus on edistää nuorten mahdollisuuksia toimia yhdessä vanhempien sukupolvien kanssa. Näiden lisäksi nuorisotyöntekijöiden tulee tunnistaa asemansa palvelujärjestelmässä. Työntekijöiltä tulisi löytyä tarvittava tietotaito käydä nuorten kanssa erilaisia ohjauksellisia keskusteluja esimerkiksi työelämään, koulutukseen ja terveyteen liittyen. Nuorisotyön on tiedettävä rajansa, ja nuori tulee tarpeen tullen osata ohjata erilaisten palveluja tarjoavien toimijoiden luo. (Kinnunen 2015, 61–62.)

Nuoria on hyvä tehdä tietoisemmiksi siitä, miten he pääsevät vaikuttamaan oman elämänsä asioihin, jotta heidän asemansa yhteiskunnassa paranisi. Nuorisotyön tulee antaa mahdollisuuksia demokratiataitojen oppimiseen ottamalla nuoret mukaan nuorisotyön toimintaan, sen arviointiin, suunnitteluun ja toteutukseen. Taitava nuorisotyöntekijä löytää eri nuorille sopivia erilaisia vaikuttamistapoja ja tekee näistä mielekkäitä sekä nuorta kiinnostavia. Nuorisotyötä tehdään, jotta nuoret voisivat itse vaikuttaa elinolosuhteisiinsa ja edistää niitä. Lisäksi nuorisotyöntekijöiden tulee aina ymmärtää nuorten näkökulma asiassa kuin asiassa ja tuoda se muulle väestölle esiin. (Kinnunen 2015, 62–63.)

Nuorisotyöllä tulee tukea nuoren paikallisidentiteettiä ja vahvistaa nuoren positiivista ajattelua alueellisesti. Nuorisotyön tulee mahdollistaa nuorten vaikuttaminen heidän päivittäisen elämänsä yhteisöissä, paikoissa ja toiminnoissa. Työtä tulee tehdä jatkuvasti sen eteen, että nuorten elämä heidän omassa lähiympäristössään olisi mahdollisimman hyvää ja turvallista. Nuorten tietotaitoa maailmasta ja luonnosta on hyvä lisätä, jotta nuoret pärjäävät tulevaisuudessaan paremmin. Nuorten kokemuksia erilaisista kulttuurielämyksistä ja tapahtumista tulee lisätä nuorisotyössä. Myös esimerkiksi kansainvälisellä toiminnalla voidaan tutustuttaa nuoret monikulttuurisuuteen ja toisaalta tukea nuorten identiteettiä suomalaisina, eurooppalaisina ja osana maailman kaikkia kansalaisuuksia. (Kinnunen 2015, 62–63.)

3.2 Kunnan rooli nuorisotyössä

Kuntien nuorisotoimen yleisimpiä toimintoja ovat nuorisotilojen ja -toimintojen järjestäminen, nuorisotyön koordinointi ja nuorisotyöstä tiedottaminen, nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen edistäminen kunnassa sekä avustusten jakaminen paikalliseen järjestöjen nuorisotoimintaan; melko yleistä on harrastusmahdollisuuksien edistäminen, ohjattu toiminta, omaehtoisuuden tukeminen ja tapahtumien järjestäminen. Viime aikoina myös nuorten tieto- ja neuvontapalvelut ovat yleistyneet. Monissa kaupungeissa toteutetaan etsivää- ja erityisnuorisotyötä. Nuorten työpajat ovat usein kunnallisen nuorisotyön alaisuudessa, mutta niitä tehdään usein alueellisena yhteistyönä. (Henriksson 2016, 69–70.)

Kuntien tehtävä on huolehtia nuorisotyöstä ja –politiikasta, ja niitä tulee toteuttaa yhteistyössä muiden nuorisoalan toimijoiden kanssa. Kuntien on huomioitava alueelliset olosuhteet nuorille tarkoitettuja toimintoja suunniteltaessa. Kunta pyrkii tarjoamaan nuorille muun muassa mahdollisuutta vaikuttaa nuoria koskeviin asioihin, harrastusmahdollisuuksia, kasvatuksellista ohjausta, monimuotoista nuorisotoimintaa, tieto- ja neuvontapalveluita, ympäristökasvatusta ja erilaisia työpajoja. Kuntien omalla vastuulla on monialaisena yhteistyönä sekä yhteistyössä nuorten ja järjestöjen kanssa päättää, kuinka kyseiset palvelut toteutetaan. Kunnissa toimivia viranomaisia ja näiden monialaista yhteistyötä varten kunnissa on oltava nuorten ohjaus- ja palveluverkosto. Verkoston tarkoituksena on esimerkiksi suunnitella menettelytapoja palveluihin ohjautu-

miseksi sekä kerätä tietoja nuorten kasvu- ja elinoloista paikallisen päätöksenteon tueksi. (Kuntien nuorisotyö s.a.)

3.2.1 Kotkan kaupungin nuorisotyö

Kotkan kaupunki toteuttaa nuorisotyötä moninaisesti. Toimintamuotoja työn toteutukseen ovat esimerkiksi nuorisotilojen ja leirialueiden ylläpito sekä bänditilojen käytön mahdollistaminen nuorille. Liikkuvaan nuorisotyöhön panostetaan koko ajan enemmän, ja sille luodaan laajempia mahdollisuuksia. Kotkan Ohjaamossa tarjotaan neuvontaa ja ohjausta, jolla ehkäistään täysi-ikäisten nuorten syrjäytymistä. Lasten parlamentilla ja nuorisovaltuustolla luodaan kotkalaisille nuorille vaikutusmahdollisuuksia. Järjestöjen avustukset sekä nuorten toimintaryhmien tukeminen kuuluvat nuorisotoimen työnkuvaan. Myös erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä kuten, skeittihallia ja pyöräpajaa, pyritään tukemaan. Moniammatillista ja sujuvaa yhteistyötä eri tahojen kanssa toteutetaan nuorisotyössä hyvin laajasti koko ajan. Alueellisiin yhteistyöverkostoihin kiinnittään, verkkonuorisotyötä toteutetaan ja kehitetään, kulttuurista ja kansainvälistä nuorisotoimintaa luodaan ja erilaisia kaupungin tapahtumia järjestetään osallistamalla nuoria järjestäjiksi. Myös kouluissa tehtävään nuorisotyöhön panostetaan. (Nuorisopalvelut s.a.)

3.2.2 Nuorisotalotoiminta ja liikkuva nuorisotyö

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemat valtakunnalliset nuorisokeskukset muodostavat nuorisotyöhön erikoistuneen verkoston. Nuorisokeskusten tehtävänä on kehittää nuorisotyön menetelmiä, edistää nuorten liikkuvuutta kotimaan keskuksissa ja toimia nuorison kehittämiskeskuksena. Nuorisokeskusten tai nuorisotalojen katsotaan olevan nuorisotyön kannalta keskeisiä palvelupisteitä, joiden on mahdollista tarjota tiloja nuorisoyhdistysten ja muiden nuorten toimintaryhmien käyttöön. Nuorisotaloilla voidaan luoda mahdollisuuksia nuorten harrastustoiminnalle, nuorisokahviloille sekä nuorille suunnattuihin tieto- ja neuvontapalveluihin. Nuorisotaloilla voidaan toteuttaa kaikkia aiemmin opinnäytetyössä mainitsemiani nuorisotyön tehtäviä. Nämä tulee kuitenkin tehdä nuorten ehdoilla ja niin, että nuoret voivat itse vapaasti valita, missä ja kuinka paljon haluavat olla mukana, sillä nuorisotaloilla käyminen on nuorten vapaa-ajan toimintaa. (Gretschel 2007, 193–203.)

Nuorisotaloilla pyritään osallistamaan nuoria talon toiminnan vastuullisiksi päättäjiksi sekä toimijoiksi. Näin nuoret itse rakentavat toiminnalle sisältöjä ja kokevat olevansa merkityksellinen osa talon toimintaa. Tällä päästään pois siitä, että nuorisotalo olisi nuorten palvelutalo kohti sitä, kun nuoret kokisivat talon omakseen. Nuorisotilat ovat ohjauksen antajia ja mahdollisuuksien tarjoajia nuorten elämässä. Tämä tapahtuu myös nuorten sosiaalisen elämän osalta, sillä taloilla nuoret tapaavat muita elinympäristönsä nuoria, saavat kontakteja, oppivat sosiaalisia taitoja ja saavat runsaasti tietoa erilaisista mahdollisuuksista. Nuorisotaloihin olisi avoimilla keskusteluilla ja tasapuolisella kunnioituksella kaikkien välillä hyvä luoda luottamuksellinen ilmapiiri, jotta talolle on kiva tulla ja kukin viihtyy seillä omana itsenään turvallisuutta kokiensa. Nuorisotalot ovat hyvässä asemassa mahdollistaa nuorille oman mielipiteen muodostamisen ja ilmaisemisen, vallankäytön, puhumisen ja tekemisen harjoittelupaikka. (Gretschel 2007, 193–203.)

Kotkan kaupungin nuorisotyöllä on neljä nuorisotilaa, joissa kaikissa toteutetaan aktiivisesti nuorten omaehtoisia toimia sekä kuunnellaan ideoita. Lisäksi tiloilla on aina läsnä olevat ja nuoren elämän rinnalla kulkevat turvalliset aikuiset nuoria varten paikalla. Nuorisotiloilla kiinnitetään huomiota tasavertaisuuteen, yhdessä tekemiseen, kaikinpuoliseen arvostukseen sekä nuoruuden tunnistamiseen ja tukemiseen yhteistyössä useiden eri yhteistyötahojen kanssa. (Nuorisotilat Kotkassa s.a.)

Liikkuva nuorisotyö toimii Kotkan kaupungilla yhden miehen voimin. Liikkuva nuorisonohjaaja Mikko Kiri kertoi häntä haastatellessani, että liikkuvan nuorisotyön hienous on se, että työntekijä ei ole sidoksissa nuorisotaloon, vaan hän voi jalkautua kaikille julkisille paikoille, missä nuoret viettävät vapaa-aikaansa. Näin nuorisonohjaaja saa laajan kuvan alueen nuorten hyvinvoinnista heitä kohdatessaan. Liikkuva ohjaaja ei luo itsenäisesti ohjattua toimintaa nuorille, vaan selvittää, mikä nuoria puhuttaa ja kiinnostaa, ja tämän pohjalta kartoittaa mahdollisuuksia sekä tietysti nuorten intoa osallistua tekemään itse. Kiri kertoi, että liikkuvan nuorisonohjaajan työnkuva muuttuu ja muokkaantuu jatkuvasti, sillä se on vielä niin uusi työmuoto Kotkassa. Nuorisotalotoimintaa Kotkassa on ollut jo pitkään, mutta työ taloilla on melko sidoksissa tilaan ja lähiympäristöön. Kirin toive on, että liikkuva nuorisotyö ei juuttuisi tiettyihin kaavoihin ol-

lenkaan, vaan vastaisi aina tulevaisuudessakin nuorten tarpeeseen ja joustaisi sen mukaan. (Kiri 2018.)

3.2.3 Nuorisojärjestöt ja yhdistykset

Erilaisia yksilöitä yhteen sitovat alueittain yhteiset mielenkiinnonkohteet ja usein näiden yhteisten intressien ympärille rakentuu järjestötoimintaa tai yhdistyksiä. Järjestö- ja yhdistystoiminta antaa yksilöille itsenäisen pohdiskelun lisäksi mahdollisuuden tuoda laajemmin yhteiskunnallisesti julki intressejään, kokemuksiaan, identiteettiään ja elämäntapojaan. Järjestö- ja yhdistystoiminnalla erilaiset ihmisryhmät pyrkivät tuomaan esille erilaisuuttaan ja hakemaan sille muiden hyväksyntää sekä paikkaa yhteiskunnassa. Toimintaa ohjaavat yhteiset tavoitteet ja päämäärät sekä aito ja ryhmälle yhteinen halu saavuttaa ne. Useat eri yhdistykset ja järjestöt pyrkivät saamaan omat näkemyksensä ajamastaan asiasta osaksi yhteiskunnallisten toimintamekanismien ratkaisuja ja rutiineja. Toiminta kokonaisuudessaan perustuu sille, että ajettu asia koetaan yhteisesti tärkeäksi. Ihmiset, jotka kuuluvat erilaisiin yhdistyksiin ja järjestöihin, kokevat niiden tärkeimpänä tehtävänä yhteisötoiminnasta saadun tunteen yhteenkuuluvuudesta. Myös sosiaalinen kiinnittyminen ja siinä mukana pysyminen koetaan vahvasti merkityksellisenä tavoitteena. Yhdistykset ja järjestöt tuovat ihmisiä yhteen ja näin tarjoavat mahdollisuuksia kommunikointiin sekä asioiden tekemiseen yhdessä toisten ihmisten kanssa. (Pyykkönen 2007, 13–17.)

Kotkan kaupungin nuorisotoimi tukee nuorille suunnattua toimintaa järjestäviä järjestöjä ja yhdistyksiä kaupungissa myöntämällä näille avustuksia, kaupungin avustussäännön mukaisesti. Tällaisia nuorisojärjestöjä on esimerkiksi erilaisissa liikuntajärjestöissä, seurakunnissa, harrasteryhmissä oppilaitoksissa sekä nuorisotaloilla. Kuntien tehtävä on huolehtia järjestöjen toimintaedellytyksistä paikallisesti. (Avustukset nuorisoyhdistyksille s.a.)

3.2.4 Lasten parlamentti ja nuorisovaltuusto

Lasten parlamentin tarkoitus on saada alakouluikäiset lapset aktiivisiksi kuntalaisiksi ja osaksi yhteiskuntaa. Lasten parlamentti lisää lasten mahdollisuutta ilmaista oma mielipiteensä heitä itseään koskevissa asioissa. Tämä tapahtuu konkreettisesti esimerkiksi niin, että lasten parlamentti tekee jollekin kaupun-

gin viranomaiselle tai toimielimelle aloitteen jostakin heitä koskettavasta asiasta. Näin kuntalaisia aktivoidaan jo pienestä pitäen osallistumaan päätöksentekoon ja omien asioidensa vaikuttamismahdollisuuksiin tasavertaisesti. (Lasten parlamentti s.a.)

Nuorisovaltuustolla pyritään nimensä mukaisesti edistämään nuorten vaikuttamis-, osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia kaupungissa sillä ajatuksella, että nuoret ovat itse oman elämänsä asiantuntijoita ja heidän äänensä kuuleminen on tärkeää. Tätä toteutetaan esimerkiksi osallistumalla lautakuntiin, järjestämällä tapahtumia ja tekemällä esityksiä kaupungin toimijoille. (Nuorisovaltuusto s.a.)

3.2.5 Kotkan Ohjaamo ja Pinkki

Nuorisolain mukaan nuorille tarkoitetut tieto- ja neuvontapalvelut ovat osa kunnan nuorisotyötä. Tämän tarkoitus on tarjota luotettavaa, laadukasta ja ilmaista ohjausta erilaisissa nuorten elämään liittyvissä kysymyksissä. Nuorten tieto- ja neuvontatyö tukee nuorten kehitystä ja vahvistaa näiden elämäntaitoja sekä osallisuutta. Ensisijaisen tärkeää on monialainen yhteistyö ja nuorten osallistuminen työn sisältöjen kehittämiseen. (Tieto- ja neuvontapalvelut s.a.)

Ohjaamot ovat maksutonta apua, neuvontaa ja ohjausta tarjoavia paikkoja kaikille alle 30-vuotiaille nuorille. Ohjaamon tarkoitus on vastata täysi-ikäisten, mutta Suomen lain määrittelyn mukaan nuorten tarpeeseen, kun nuori on ohjauksen ja neuvojen tarpeessa. Ideana on, että kuka tahansa voi tulla Ohjaamoon juttelemaan ammattitaitoisen ja luotettavan aikuisen kanssa, millä tahansa asialla. Tällä pyritään vastaamaan niiden nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy tarpeeseen, jotka esimerkiksi jäävät ilman opiskelupaikkaa, ovat työttömiä tai kaipaavat muutoin tukea oman elämäntaitojensa kanssa. (Mikä on Ohjaamo? s.a.)

Kotkassa Ohjaamo sekä Karhulaan luotu etäpiste Pinkki tarjoavat kaikki Ohjaamojen toimintaan kuuluvat ohjauksen ja neuvonnan palvelut matalalla kynnyksellä nuorille. Kotkan Ohjaamo luo myös nuorten aloitteesta esimerkiksi erilaisia avoimia ja ilmaisia ryhmiä nuorten tarpeisiin vastaten ja yhdessä toimintaa suunnitellen ja rakentaen. Lisäksi Ohjaamon avulla vähintään kolmen

nuoren voimin ja hyvällä idealla on mahdollista hakea rahoitusta projektiin. Kotkan Ohjaamon avulla on toteutunut jo useita projekteja, esimerkiksi erilaisia musiikki- ja tanssitapahtumia sekä yhteisöllinen Kohtaamisia Kotkassa - tapahtuma, jolla pyrittiin tuomaan kotkalaiset yhteen ja ehkäisemään yksinäisyyttä. (Ohjaamo Kotka s.a.)

3.3 Moniammatillinen yhteistyö ja sen merkitys

Nuorisotyö voidaan usein kokea sumeaa ja hankalasti sanoiksi puettavaksi alana. Nuorisotyön erikoistutkija Tomi Kiilakosken mukaan nuorisotyö on usein nuorisotyöntekijöillekin hyvin epäselvää ja hankalasti kuvailtavaa toimintaa. Ammattilaiset osaavat järjestää esimerkiksi leirin, mutta eivät välttämättä kykene muodostamaan sanoja oman työnsä kuvailemiseksi. Tämä tuo haastetta esimerkiksi nykypäivänä paljon tavoiteltuun moniammatilliseen yhteistyöhön muiden eri toimijoiden kanssa. Yhteistyö muiden ammattikuntien kanssa mahdollistuu silloin, kun toiminta pystytään sanallistamaan, sillä muutoin yhteistyökumppaneilla ei voi olla käsitystä siitä, minkä kanssa ollaan tekemisissä ja mitkä ovat yhteistyön tavoitteita. (Kiilakoski 2015, 22–25.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos yhdessä opetushallituksen kanssa on todennut, että nuorten syrjäytyminen on periaatteessa ehkäistävissä. Yhteistyön merkitys korostuu tässä, sillä jotta syrjäytymisen ehkäisemisessä onnistuttaisiin, eri tahojen tulisi yhteisesti pitää huolta lasten ja nuorten hyvinvoinnista. Ammattilaisten tulisi toimia saumattomassa yhteistyössä keskenään. Heidän olisi myös kannettava vastuunsa erilaisten tukien tarjonnassa lasten ja nuorten, sekä tietysti vanhempien elämässä. Myös Suomen presidentti Sauli Niinistö on todennut, että syrjäytymistä voidaan ennaltaehkäistä nuorilla vain, mikäli kaikki tahot yhdessä ottavat vastuun ja kantavat kortensa kekoon. (Nuorten syrjäytyminen voidaan ehkäistä 2012.)

Nuoriso-ohjaajien tulee jatkuvasti työssään toimia hyvässä yhteistyössä keskenään nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi. Tämän lisäksi nuorisotyön ollessa hyvin joustavaa nuorisotyö on usein se taho, joka pyrkii olemaan yhteistyössä muidenkin nuorten kanssa työtä tekevien tahojen kanssa. Yhteistyöverkostojen langat pitäisi voida sitoa yhteen niin, että nuoren elämää ohjaavilla aikuisilla olisi yhtenevät tiedot nuoresta ja niitä voisi myös hyödyntää nuorta tukiessa.

Moniammatillinen yhteistyö korostuu erityisesti silloin, kun nuori kohtaa sillä hetkellä ylitse pääsemättömiä vaikeuksia elämässään. Ilman ammattilaisten hyvää yhteistyötä ja ongelmien ollessa vakavia nuoren kokemukset syrjäytymisestä ovat todennäköisempiä. (Kinnunen 2015, 44–54.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä avasin nuorten syrjäytymisen syitä ja sitä, miksi syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen on tärkeää ja miten sitä voidaan toteuttaa. Tarkastelin, mitkä tekijät nuoren elämässä voivat olla riski sille, että nuori saattaa syrjäytyä. Seuraavaksi tutkin, mitä kaikkea Kotkan kaupungin nuorisotyössä tehdään nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyn toteuttamiseksi. Teoriaosuus työssäni on tutkimuksen toteutuksen kannalta merkittävää, sillä sain siitä tukea esimerkiksi haastattelun toteuttamiseksi sekä haastattelutilanteeseen.

Teoreettinen viitekehys ja tutkimuksen käsitteet eivät ole tutkimuksessa ainoastaan tuottamassa tutkimusaineistoa, vaan niitä voidaan hyödyntää monella tapaa. Niiden avulla tutkija voi ikään kuin luoda tutkimukselleen kehykset. Nämä kehykset antavat tutkimukselle tietyn näkökulman tutkimusaineiston tarkastelua varten. Teoreettinen viitekehys ja käsitteet tutkimuksessa määrittämällä tutkija voi varmistaa sen, että tutkimus pysyy käsitteellisesti johdonmukaisessa kehyksessä. (Vilka 2007, 24–27.)

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Puolistrukturoidun ryhmähaastattelun tarkoitus oli selvittää nuorten näkökulmaa nuorisotyöstä sekä avata nuorten omia ajatuksia, näkemyksiä ja mielipiteitä nuorten syrjäytymisestä sekä sen ennalta ehkäisevän työn merkityksestä. Tutkin ja selvitän, kuinka Kotkan kaupungin nuorisotoimi toteuttaa jo nuorten syrjäytymistä ennalta ehkäisevää työtä kaupungissa alueellisesti. Tutkimuskysymyksiä on kaksi.

- 1. Millaisia nuorten kasvua ja kehitystä tukevia toimintamuotoja Kotkan kaupungin nuorisotyöllä on syrjäytymisen ennaltaehkäisyn näkökulmasta?**

2. Mitä syrjäytyminen nuorten mielestä tarkoittaa sekä mitä nuorisotyö voi nuorten mukaan tehdä syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi?

Pohjana ja alkusysäyksenä opinnäytetyölleni on Kotkan kaupungin nuorisotoimen yhteistyökumppaneille teetetty ”Kysely yhteistyökumppaneille”. Tiivistetysti kyselyn tarkoitus oli selvittää yhteistyökumppaneiden mielipiteitä nuorisotyön toiminnasta Kotkassa. Kyselyssä kysyttiin yhteistyökumppaneilta, mihin asioihin Kotkan kaupungin nuorisotyön tulisi panostaa nuorten näkökulmasta tulevaisuudessa. Useimmissa vastauksissa nuorisotoimen työpanosta toivottiin nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevään työhön. Kotkan kaupungin nuorisotoimi toivoi opinnäytetyötä siitä, mitä toimenpiteitä nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdään jo ja mikä on nuorten näkökulma nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevään työhön.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Toteutin opinnäytetyöni tutkimuksen kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää käyttäen. Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tavoitteena on saada esiin ihmisen oma näkemys hänen kokemastaan todellisuudesta, esimerkiksi ne asiat, joita ihminen pitää itselleen tärkeinä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tarkoitus ei ole löytää totuutta tutkittuun asiaan, toisin kuin useilla muilla tutkimusmenetelmillä. Tutkimuksen tavoitteena on pikemminkin muodostaa tulkintoja tutkimuksen aikana ja näiden tulkintojen avulla tuoda esille se tieto esimerkiksi ihmisen toiminnasta, joka jäisi näkymättömiin, ilman tehtyä tulkintaa. (Vilka 2007, 97–100.) Laadullisella tutkimusmenetelmällä tutkin sekä nuorten kokemuksiin, että käsityksiin liittyviä merkityksiä nuorten syrjäytymisestä ja sen ennaltaehkäisemisestä nuorisotyössä.

4.2.1 Haastattelututkimus

Laadullisella tutkimusmenetelmällä toteutetussa tutkimuksessa tutkimusaineistoa voi kerätä monella tavalla (Vilka 2007, 100). Tässä opinnäytetyössäni keräsin aineiston nuorille tekemäni haastattelututkimuksen avulla. Haastattelu on tiedonkeruumenetelmistä hyvin ainutlaatuinen, sillä siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa vastaajien kanssa. Tämä mahdollistaa vastaajia myötä-

levän sekä tilanteen mukaan muuntautuvan joustavuuden. (Hirsjärvi ym. 2007, 199.)

Haastattelun hyväksi ominaisuuksiksi katsotaan se, että vastaaja on aktiivinen ja osallistuva. Lisäksi haastattelussa nähdään vastaajan ilmeet ja eleet, joista haastattelijan on hyvä tehdä merkintöjä myöhempää analysointia varten. Haastattelussa keskustelu voi rönsyillä ja edetä poluille, joita ei olisi voitu ennakoita, vastaaja voi kertoa itsestään ja aiheesta hyvinkin laajasti. Kontakti haastattelijan ja vastaajan kanssa mahdollistaa sen, että halutessaan haastattelija voi kysyä selvennystä joihinkin ilmoille nousseisiin aiheisiin. Lisäksi on mahdollista esittää lisäkysymyksiä ja pyytää perusteluja kuulluille mielipiteille. (Hirsjärvi ym. 2007, 199–207.)

Yksilöhaastattelun sijaan päädyin ryhmähaastatteluun. Ajattelin, että yhdessä pohtimalla syrjäytymistä sekä sen ennaltaehkäisyä, haastateltavien kesken syntyisi enemmän keskustelua. Lisäksi nuorten ajatukset voisivat tukea toisiinsa ja yksi voisi osata muotoilla sanoiksi toisen ajatuksen. Ylen uutisessa ”Syrjäytynyt nuori ei enää unelmoi” nuorisotyöntekijä Anni-Reetta Sorell kertoo, että syrjäytyminen on nuorille hyvin hankala sana ymmärtää, sillä he eivät tavallisesti käytä sitä puhekielessään (Leppänen & Toivonen 2013).

Ryhmähaastattelu toimi yksilöhaastattelua paremmin, koska se olisi hyvä oppimistilanne nuorille. Ryhmähaastattelu mahdollisti dialogin nuorten välillä ja antoi mahdollisuuden laajentaa kunkin nuoren omaa ymmärrystä ja ajatuksia syrjäytymisestä sekä sen ennaltaehkäisemisestä. Ryhmähaastattelun tehtävä tutkimuksessa on siis aineistonkeruumenetelmän ohella olla myös emansipatorinen. Emansipatorisuus tarkoittaa sitä, että tutkimus lisää haastateltavien omaa ymmärrystä syrjäytymisestä ja sen ennaltaehkäisystä sekä saa heidät ajattelemaan ja toimimaan asian suhteen myönteisesti. (Vilkkä 2007, 102–103.)

4.2.2 Toteutus

Toteutin haastattelun puolistrukturoitua tutkimushaastattelun muotoa käyttäen. Puolistrukturoidussa haastattelussa poimitaan keskeiset tema-alueet, joihin on välttämätöntä vastata, jotta tutkimusongelmaan saadaan vastaus. Puoli-

strukturoidussa haastattelussa kysymysten käsittelyjärjestyksellä ei ole merkitystä, vaan sillä, että vastaaja antaa oman kuvauksensa kuhunkin teemaan. (Vilka 2007, 101–102.) Puolistrukturoitu muoto haastattelutilanteessa vaikutti minusta toimivalta haastateltavien ollessa nuoria, sillä se salli keskustelun muidenkin aiheen teemojen ympärillä ja esitin joissakin keskustelujen vaiheissa välikysymyksiä.

Haastateltavia valittaessa on pidettävä mielessä, mitä ollaan tutkimassa (Vilka 2007, 114). Syrjäytyminen aiheena on arka, joten valitsin haastateltavat niin, että tunsin heidät jo entuudestaan työni puolesta Kotkan kaupungin nuorisotyössä. Ajattelin, että nuorten olisi helpompi keskustella myös mahdollisista omakohtaisista kokemuksista haastattelijan ollessa tuttu ja turvallinen aikuinen. Haastatteluun valitsemillani nuorilla oli ainakin ympäristön aikaan samaa käsitys syrjäytymisestä ja sen ennaltaehkäisystä, lisäksi nuorisopalveluiden käyttäjinä heillä oli omakohtaisia kokemuksia nuorisotyön menetelmistä. Valitsemani haastateltavat olivat ikänsä puolesta osittain jo täysi-ikäisiä ja muuten lähellä sitä, lisäksi he olivat keskenään tuttuja. Otannan ikäjakauma oli tiivis, ja kaikki haastateltavat tunsivat toisensa ennestään.

Ryhmähaastatteluun kutsutaan yleensä 6-8 henkilöä (Vilka 2007, 102). Omaa tutkimustani varten valitsin haastatteluun yhteensä yhdeksän nuorta. Nuorisotilalla käyminen on nuorille vapaaehtoista, kuin myös kerroin ryhmähaastatteluun osallistumisen olevan. Tämän takia valitsin haastateltavia enemmän, sillä nuoret elävät päivä kerrallaan hektisessä rytmissä, enkä voinut olla varma, moni lopulta ilmaantuisi paikalle. Motivoin nuoria osallistumaan haastatteluun kertomalla heille avoimesti haastattelun merkityksellisyydestä opinnäytetyössäni. Kerroin myös, että heidän mielipiteiden ja ajatustensa kuuleminen syrjäytymisestä ja sen ennaltaehkäisystä nuorilla on hyvin tärkeää Kotkan kaupungin nuorisotyölle. Kuten Hirsjärvi ja Hurme kirjassaan Tutkimushaastattelu kirjoittavat, nuoret tulee saada kokemaan, että he ovat merkittäviä osallistujia tutkimuksessa yhdessä tutkijan kanssa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 132–133). Kaikki yhdeksän haastatteluun valitsemani nuorta osallistui haastatteluun.

Haastattelutilaksi valitsin haastateltaville tutun nuorisotilan, jotta he kokisivat olonsa mahdollisimman normaaliksi, eivätkä jännittäisi turhia. Olin etukäteen

asetellut haastattelussa minun ja nuorten tarvitsemat materiaalit valmiiksi rauhalliseen tilaan, johon ei tulisi ulkopuolisia haastattelun aikana. Minulla oli haastattelun havainnointia varten kynä ja jokainen haastattelukysymys omalla paperillaan otsikkona muistiinpanojani varten. Lisäksi kirjoitin mielestäni kysymyksestä poikkeavat havainnointini erilliselle paperille. Haastateltavia varten tein viisi pöytäryhmää, joista jokaiselle laitoin yhden A4-paperin, jossa ylhäällä oli haastattelukysymys. Lisäksi pöytäryhmillä oli kyniä. Nuorten oli tarkoitus vastata kysymykseen kirjoittamalla vastauksia kysymyspaperille ryhmäkeskustelun tuloksena.

Ennen haastattelua pyysin nuoria jakautumaan kahteen ryhmään. Haastateltavia ryhmiä oli siis kaksi. Toisessa viisi, toisessa neljä nuorta. Yhdeksän nuoren ryhmä tuntui liian suurelta määrältä siihen, että kaikki pääsisivät kertomaan mielipiteensä ryhmässä. Ryhmähaastattelussa haastattelijan on tärkeää huomioida, että kaikki pääsevät osallistumaan keskusteluun (Vilkkä 2007, 103). Kävin haastattelun läpi yksi ryhmä kerrallaan, niin että haastattelu käytiin yhdessä huoneessa ja vuoroaan odottanut ryhmä vietti aikaa toisessa huoneessa. Oma roolini haastattelijana ja havainnoijana oli esittää haastattelukysymys ryhmälle ja tämän jälkeen edistää keskustelua ja nuorten omaa vastusten kirjaamista, nuorten keskinäiseen keskusteluun muuten osallistumatta. Huolehdin myös siitä, että haastateltavat pysyivät aiheessa ja kukin pääsi sanomaan omat ajatuksensa ilman päällekkäisiä puheenvuoroja.

Aikaa kahden ryhmän haastatteluun ja molempien ryhmien yhteiseen loppupurkuun kului kokonaisuudessaan noin kaksi tuntia. Kävimme haastattelun loppukeskustelun yhteisesti, kun molemmat ryhmät olivat tulleet haastatelluiksi. Molemmat ryhmät kävivät läpi samat haastattelukysymykset, joten oli kiinnostavaa käydä haastattelu ja siitä nousseita ajatuksia läpi vielä niin, että kaikki yhdeksän nuorta kuulivat toistensa ajatukset ja pääsivät kommentoimaan niitä. Tämän jälkeen tarkastelin tuloksia ja ryhdyin analysoimaan niitä, jotta tilanne kaikkine omine intuitioineni olisi vielä hyvässä muistissa.

4.2.3 Haastattelukysymysten tarkoitus ja tavoitteet

Rakensin haastattelukysymykset niin, että ne olisivat nuorille mahdollisimman helppoja ymmärtää ja kuitenkin niin, että ne olisivat yhteneviä tutkimuskysy-

mysten kanssa. Haastattelukysymysten rakenteen perussääntö on, että yhdessä kysymyksessä kysytään yhtä asiaa (Vilkka 2007, 109). Tämä selkeyttää kysymykseen vastaamista. Tein kysymykset mahdollisimman arkikielisiksi, niin että nuorille ei tarvitsisi selittää kysymysten sanoja tai heidän ei tarvitsisi arvailla, mitä kysymyksellä tarkoitetaan.

Haastattelukysymyksiä on usein liikaa, mutta määrä ei ole tulosten sisällön kannalta ratkaisevaa, vaan kysymysten muotoilu (Vilkka 2007, 106). Tämän takia haastattelukysymyksiä on viisi. Tein kysymykset ehjiksi niin, että nuorten vastauksissa sisällöllisyys olisi merkittävää, eikä aineiston määrä. Kysymys tulisi esittää niin, että vastaukseksi ei riitä vain ”kyllä” tai ”ei”, vaan vastaajan olisi kuvailtava mahdollisimman laajasti ajatuksiaan aiheesta (Vilkka 2007, 100–114). Sisällöllisyyden saamista tuloksiin auttoi nuorilla se, että kysymyksiä ei ollut liikaa. He myös tiesivät etukäteen, että haastattelu kestäisi ryhmää kohden noin tunnin. Mielestäni näiden asioiden etukäteen selventäminen ja huomioiminen haastattelukysymyksiä rakentaessani auttoi nuoria keskittymään hyvin haastattelun alusta loppuun.

4.2.4 Aineiston analyysi

Usein ajatellaan, että aineiston analyysi tapahtuu vasta aineiston keruun jälkeen. Yleensä kuitenkin esimerkiksi laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointia ei voida tehdä vain yhdessä vaiheessa tutkimusta, vaan sitä tapahtuu pitkin prosessia. Kerätyn aineiston käsittely ja analysointi olisi hyvä aloittaa mahdollisimman nopeasti esimerkiksi haastattelututkimuksen jälkeen. Näin kerätyn aineiston aukkoja on vielä mahdollista täydentää ja selventää, jos tarve vaatii. Haastattelu on myös paremmin muistissa, jolloin sen tuloksia on helpompi tarkastella. Kvalitatiivisen tutkimuksen aineistoa lähestytään ymmärtäen ja aineistoa tulkiten. (Hirsjärvi ym. 2007, 216–219.) Aloitin aineiston analysoinnin heti haastattelujen jälkeen, jotta asiat olisivat tuoreina mielessäni, eikä intuitiot eri keskustelunkohdista unohtuisi.

Laadullisen tutkimusaineiston perusanalyysimenetelmänä pidetään sisällönanalyysia. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan aikaa tiivis ja selkeä kuvaus aineistosta, jonka jälkeen tutkija tekee tuloksista johtopäätöksensä. Analyysiin kuuluu yleensä eri vaiheita. Ensimmäisessä vaiheessa kerätty aineisto pyri-

tään pelkistämään ja selkeyttämään karsimalla epäolennaisuudet aineistosta pois. Tämän jälkeen aineisto voidaan ryhmitellä, niin että samankaltaiset vastaukset yhdistyvät omiksi teemoikseen ja tiivistyvät. Viimeisenä aineisto käsitteellistetään, eli esimerkiksi haastattelussa kerätty aineisto käännetään teoria-kielelle, jotta siitä on helpompi tehdä johtopäätöksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 143–153.)

Aloitin tutkimusaineiston purkamisen käymällä kaiken tutkimusaineiston läpi. Aineistoa oli tässä vaiheessa kertynyt nuorten kirjaamista vastauksista kymmenen sivua sekä oma havainnointini seitsemän sivua, eli yhteensä 17 sivua. Halusin tiivistää ja selkeyttää aineiston, jotta sitä olisi helpompi tarkastella.

Käytin ryhmittelymenetelmää aineiston analysoimiseksi. Ryhmittelemällä tutkija saa tutkimusaineiston uudeksi johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Aineiston ryhmittelyssä aineiston alkuperäisilmaukset käydään läpi ja tutkija etsii niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Keskenään yhtenevät vastaukset yhdistetään luokaksi, joka nimetään sisältöä parhaiten kuvaavalla kattokäsitteellä. Ryhmittelystä saaduilla tuloksilla kuvataan tutkittavien näkökulmaa vastauksena tutkimuskysymykseen. (Vilka 2007, 139–140.)

Etsin aineistosta yhteneväisyyksiä ja aluksi yhdistin ne keskenään alleviivamalla yhtenevät vastaukset väreillä. Tämän jälkeen karsin tutkimuskysymyksen kannalta selvästi epäolennaiset asiat pois. Konkreettisesti yhdistelin kukin värin tutkimustulokset omille papereilleen, jotta niistä nousseita teemoja olisi helpompi tarkastella kokonaisuutena. Pilkoin aineiston aluksi pieniin osiin, jolloin eri teemoja oli paljon. Yhdistelin keskenään toisiinsa sopivat teemat uudelleen ja nimesin ne sisältöä kuvaavasti. Tutkimuskysymys ja haastattelukysymykset olivat pohjana teemoille, jotka aineiston analyysistä nousivat esiin.

4.3 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Tutkimuksen luotettavuus eli reliaaabelius tarkoittaa sitä, että tulokset ovat tarkkoja, eikä sattumanvaraisia tuloksia tule. Esimerkiksi jos sama tutkimus toteutetaan samalle tutkittavalle uudelleen, tutkimus on reliaaabelinen, mikäli tulokset ovat tismalleen samat tutkijasta riippumatta. Toisaalta tutkimustulok-

sia ei voida yleistää ajan ja paikan ulkopuolelle, sillä tutkimus on luotettava siinä ajassa ja paikassa, missä se on toteutettu. (Vilkkä 2007, 161–162.)

Tutkimuksessa luotettavuuden lisäksi mitataan pätevyyttä eli validiutta. Validiutus tarkoittaa tutkimuksen kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoitus mitata. Tutkimuksen validiutta voidaan tarkastella jo esimerkiksi kyselyn ja haastattelun suunnitteluvaiheessa. Huolellinen suunnittelu, käsitteiden määrittely ja varmistaminen, että mittarin kysymykset kattavat koko tutkimusongelman, on osa validiutta. Validisen tutkimuksen ei pitäisi sisältää systemaattisia virheitä, vaan olisi tarkoitus, että esimerkiksi kyselyyn vastaajat ymmärtävät kysymykset samoin, kuin kyselyn laatija on olettanut. Mikäli vastaaja ymmärtää kysymykset eri lailla, tutkimuksen tulokset vääristyvät. Validisessa tutkimuksessa kyse on siitä, kuinka tutkija onnistuu siirtämään ajatuskokonaisuuden kyselylomakkeeseen. (Vilkkä 2007, 161–162.)

Tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus yhdessä muodostavat kokonaisluotettavuuden. Tutkimuksen sisältäessä mahdollisimman vähän sattumanvaraisuuksia ja tutkittu otos mittaamisessa edustaa perusjoukkoa, tutkimuksen kokonaisluotettavuus on hyvä. Tutkimuksen tulosten luotettavuutta voivat heikentää useat eri asiat. Esimerkiksi tutkijan tekemät virheet kyselyä laatiessa, tai haastattelutilannetta ylös kirjatessa, haastateltava ehkä ymmärtää jonkin asian tutkimuksen kannalta väärin tai ei vain muista jotakin asiaa vastatessaan. (Vilkkä 2007, 161–162.)

Kotkan kaupungin nuorisotoimen tekemän kyselytutkimuksen luotettavuutta pohtiessani mielestäni tulosten kokonaisluotettavuus hajoaa jo tutkimuskysymysten laatimisvaiheeseen. Kyselytutkimuksen haittana on se, että kyselyt on nykyisin hyvin helppo tehdä ja lähettää eteenpäin. Tämä lisää kyselyjen laatijoiden määrää ja myös heikentää niiden laatua. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188–190). Kysymykset tulisi miettiä tarkasti ja niin, että niillä ei johdatella vastaajia vastaamaan tietyllä tavalla. Toisaalta, mikäli kysymyksen tarkoitus on ohjailla vastaajaa, niin siinä tapauksessa on onnistuttu. Kyselyn tulokset tuottivat keskustelua nuorisotyöntekijöiden keskuudessa ja osittain herättivät närkästystä. Ihmetystä herätti se, miksi ylipäätään on kysytty, mihin nuorisotyön nähdään panostaneen, sillä kullakin ohjaajalla on eri alue panostettavana ja sen eteen kukin työntekijä tekee omalta osaltaan parhaansa ja antaa täy-

den työpanoksensa. Heräsi kysymys, kuinka tuloksia tulee tarkastella ja onko työntekijöiden ryhdyttävä toimenpiteisiin tulosten pohjalta. Tulokset käsiteltiin yhdessä ohjaajatapaamisessa, eikä niihin sen jälkeen ole palattu.

Kyselyn viimeinen kysymys ”Mihin asioihin Kotkan kaupungin nuorisotyön tulisi panostaa nuorten näkökulmasta tulevaisuudessa?” on oikeastaan kyselyn ainoa osuus, jota on jälkikäteen puitu enemmän juuri tämän opinnäytetyön kautta. Kysymys on melko pitkä ja hankala. Toisaalta oletus on, että vastaajat ovat tienneet, mitä kysytään, ja vastanneet sen mukaan. Käsitteet nuorisotyöstä ja sen toiminnasta voivat tietysti rajoittaa vastausta ja saada vastaamaan sen, mitä halutaan kuulla, ja jotakin oleellista voi jäädä pimentoon.

Opinnäytetyöni tutkimuksessa tulosten luotettavuuden kannalta merkittävää olisi kuvata haastattelutilanne, olosuhteet, käytetty aika, mahdolliset häiriötekijät sekä itsearviointi hyvin tarkasti ja totuudenmukaisesti, jotta tutkimuksen luotettavuus kohenisi. Tärkeää on myös löytää perustelut tuloksista tehdyille johtopäätöksille ja tulkinnoille. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226–228). Pyrinkin kuvaamaan haastattelututkimuksen kaikki osuudet mahdollisimman monipuolisesti ja tarkasti, jotta lukijalla olisi selkeä käsitys siitä, mitä on tehty ja mistä tekemäni johtopäätökset ja tulokset syntyvät.

Haastatteluilla on aina omat ongelmansa, mutta kuten Hanna Vilkkä kirjassaan ”Tutki ja kehitä” kirjoittaa (2007, 104), valtaosa pulmista on ennakoitavissa ja näin mahdollista ratkaista etukäteen. Kaikkia ongelmia ei kuitenkaan voida poistaa. Usein jo sanat tuovat oman painonsa haastattelun ongelmiin; on mahdollista, että vastaajat eivät ymmärrä sanoja tai ne tulkitaan toisin, kuin haastattelun tekijä oli ajatellut. (Vilkkä 2007, 104–105.) Haastattelututkimuksen tulosten analysointia opinnäytetyössäni hankaloitti se, että en kuvannut tai nauhoittanut haastattelutilannetta. Keräsin aineistoa havainnoimalla ja kirjaimalla huomioitani tilanteesta molempien haastattelujen aikana kirjallisesti. Mielestäni hyödyllistä aineistoa kertyi runsaasti myös näin. En halunnut nauhoittaa tilannetta, sillä toivoin nuorten olevan mahdollisimman luontevasti haastattelutilanteessa. Nauhuri olisi helposti kiinnittänyt huomion vääriin asioihin, kuten sillä pelleilyyn.

Haastattelun tulosten luotettavuutta heikentää mielestäni se, että olen toiminut haastateltavien käymällä nuorisotilalla nuorisonohjaajana, joten heillä on todennäköisesti alitajunnassa tietyt oletukset, millaisia vastauksia haastattelukysymyksiin toivon, vaikka haastateltavia ei tietenkään millään tavalla johdateltu haastattelutilanteessa. Usein haastatteluissa tutkija tuntee kohderyhmänsä. Tämä antaa molemmille osapuolille tiettyjä ennakkokäsityksiä tutkittavasta aiheesta. Todennäköistä on, että vastaaja vastaa alitajuisesti niin, kuin olettaa tutkijan haluavan kuulla, ja näin vastaajan omat käsitykset ja kokemukset aiheesta saattavat jäädä kuulematta ja tutkimustulokset vesittyvät. (Vilkkä 2007, 100–114.) Nuoret saattoivat kokea hyvänä sen, että olin heille entuudestaan tuttu, näin he ehkä jakoivat esimerkiksi omakohtaisia kokemuksiaan syrjäytymisestä helpommin. Haastateltavat asuvat kaikki samalla kaupunginosalla, joten tuloksia ei voida juuri yleistää käsittämään koko Kotkan alueen nuorten näkökulmaa asiasta. Lisäksi vastaajia on hyvin pieni joukko, yhdeksän haastateltavaa, joten kerätty aineisto ei ole suuri.

Minulle suurin haaste oli rakentaa haastattelu ja kysymykset niin, että ne olisivat mahdollisimman selkeitä ja helposti ymmärrettäviä ja tulkittavia nuorille. Toisaalta olen työskennellyt nuorten kanssa, joten tiedän jotakuinkin, miten ja millaisia kysymyksiä nuorille esitetään, jotta vastaukset olisivat yhtä sanaa pidempiä. Aikuiset ajattelevat asioista hyvin eri lailla kuin vielä kehitysvaiheessa olevat nuoret, ja pyrin ottamaan tämän tarkasti huomioon haastattelukysymyksiä laatiessani. Haastattelututkimuksen tulokset tukevat jo olemassa olevaa tietoa syrjäytymisestä ja sen ennaltaehkäisemisestä nuorilla.

Tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on otettava huomioon. Tutkimus on eettisesti hyvä, mikäli se noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Ihmistieteitä tutkittaessa lähtökohtana tutkimukselle tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 23–25). Valitessani osallistujia haastatteluun kerroin heille, että päätös osallistua tai olla osallistumatta haastatteluun oli täysin heidän oma päätöksensä ja kunnioittaisin sitä. Tein nuorille myös jo haastateltavia etsiessäni selväksi teeman, jonka ympärillä haastattelu koko ajan olisi. Syrjäytyminen on aiheena arka, joten kerroin myös haastattelun alussa, että keskusteluun ei ole pakko osallistua ja kysymyksiin voi jättää vastaamatta, mikäli ne tuntuisivat epämuikavilta. Pidin huolen jatkuvasti haastattelun edetessä nuorten hyvinvoinnista, havainnoimal-

la ja seuraamalla heidän reaktioitaan eri haastattelukysymyksiin ja esiin nousseisiin keskusteluihin. Nuoria haastateltaessa pyrin olemaan mahdollisimman neutraali ja puolueeton sekä olemaan johdattelematta heitä lainkaan, kun he keskustelivat aiheista.

Eettisesti väärin tutkimusta tehtäessä olisi esimerkiksi toisen kirjoittaman tekstin plagiointi, tulosten kritiikitön yleistäminen, harhaanjohtava ja puutteellinen raportointi sekä muiden tutkijoiden osuuden vähättely. Epärehellisyyttä on vältettävä tutkimustyön kaikissa vaiheissa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 24–27). Olen ollut tarkka tutkimustyöni eettisyydessä. Teen työn yksin, joten toisen tutkijan osuutta en voi vähätellä. Pyrin toteuttamaan kriittistä tarkastelua opinnäytetyön molempien tutkimustulosten analysoinnissa. Lisäksi ymmärrän hyvin tutkimukseni kohderyhmän koon ja tiukan alueellisen rajaamisen, joten en myöskään yleistä tuloksia pätemään koko Kotkan alueelle.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Ryhmähaastattelun aineiston analysoimalla ryhmittelymenetelmää käyttäen tutkimustuloksiksi nousi kolme pääteemaa. Teemat ovat nuorten näkökulma syrjäytymiseen, syrjäytymisen ennaltaehkäisyn toimenpiteet ja nuorisonohjajan rooli ennaltaehkäisevässä työssä.

5.1 Syrjäytyminen nuorten näkökulmasta

Vaikka syrjäytyminen käsitteenä on nuorille vaikea ymmärtää, koska se ei ole heille arkipuhekielessä käytössä, he ovat kuitenkin muodostaneet oman ymmärryksensä siitä. Tutkimustuloksista käy selvästi ilmi, että nuorten näkökulmasta syrjäytyminen nähdään negatiivisena ja hyvin vaikeana asiana yksilöllä. Kahden ryhmän näkökulmat syrjäytymisestä olivat toistensa kanssa hyvin samanlaisia. Vastauksissa ja keskusteluissa tuli esille paljon suoraan samoja asioita, kuten se, että syrjäytyminen tarkoittaa lukuisten eri ongelmien kohtaamista. Ryhmien keskustelussa tuli runsaasti esille erilaisia syitä, jotka johtavat syrjäytymiseen.

Vastauksista käy ilmi, että nuoret ajattelevat syrjäytyneen olevan aina jollakin tapaa erilainen ja ihmissuhteista omiin oloihinsa vetäytynyt yksilö. Syrjäytymi-

sen syyt suurimmaksi osaksi nuorten mukaan olivat yksilön henkilökohtaisia vaikeuksia. Vastauksissa näitä olivat esimerkiksi erilaisuus, yksinäisyys, epä-sosiaalisuus ja mielenterveysongelmat. Konkreettisesti nuorten mukaan nuori on erilainen, jos hän pitää esimerkiksi vääränmerkkisiä vaatteita tai ei tahdo viettää aikaa muiden ihmisten kanssa. Tämä esimerkki nousi esille haastattelutilanteessa kahdelta haastateltavalta.

Yksi haastattelemistani nuorista toi keskusteluun uutta näkökulmaa mainitsemalla, että kaikki omissa oloissaan viihtyvät nuoret eivät ole syrjäytyneitä. Muut kahdeksan haastateltua kumosivat tätä näkökulmaa korostamalla kaverisuhteiden merkitystä nuorella. Nuoret perustelivat näkökulmansa sanomalla, että yksinäisellä täytyy olla joitakin muita ongelmia, että kukaan nuori ei ole yksin ja vailla kavereita, jos hänellä on asiat hyvin.

Keskustelussa tuli selväksi, että nuoret olivat jollakin tapaa syrjäytyneiden nuorten puolella ja perustelivat syrjäytymisen olevan seurausta nuoresta itsestään riippumattomista syistä. Tällaisia tuloksiin aineistossa viittasivat vastaukset, kuten kasvuolosuhteet, perheen taloudelliset ongelmat ja koulutuksen puute tai työelämään kiinni pääsemättömyys. Kaksi vastaajaa kävi mielenkiintoisen keskustelun siitä, voiko syrjäytynyt nuori itse omalla asenteellaan vaikuttaa kokemukseensa syrjäytymisestä. Tulokseksi he päätyivät siihen, että se riippuu nuoresta ja syrjäytymisen tunteen tasosta, ja jos nuori on luonteeltaan tarpeeksi vahva, hän kyllä selviäisi.

Haastateltujen mukaan syrjäytymisellä on vahva ote syrjäytyneestä. Molemmilla haastatteluryhmillä keskusteluissa kävi ilmi, että syrjäytyminen on kierre, jonka alkua ja etenemistä on hankala määrittää. Toinen ryhmä keskusteli siitä, että syrjäytynyt on varmasti vaikea saada pois kierteestä. Tähän keskusteluun yksi haastatelluista sanoi, että ”yhelle (syrjäytyneelle) tulee kuitenkin lisää jotta”, josta muut ryhmässä olivat samaa mieltä. Eli kun nuorella on ongelmia ja vaaroja syrjäytyä, riskiä siihen on vaikea pienentää. Nuoret ajattelivat, että ongelmat seuraavat toisiaan.

5.2 Syrjäytymisen ennaltaehkäisyn keinot

Nuorten keskustelusta sekä heidän kirjaamistaan vastauksista yhdeksi selkeäksi teemaksi nousi keinot, joilla kuka vain voisi omalta osaltaan ehkäistä syrjäytymistä. Molemmat ryhmät pohtivat erilaisia keinoja keskusteluissaan paljon. Ryhmien listaamia vastauksia syrjäytymisen ennaltaehkäisemisen keinoksi olivat esimerkiksi kiusaamisen vastustamisen, yhdessä tekeminen, avoin keskustelu aiheesta sekä kaikkien kanssa toimeen tuleminen. Aineistosta tuli ilmi, että nuorten mukaan kukin yksilö voi omalta osaltaan vaikuttaa syrjäytymisen ehkäisyyn yhteiskunnallisella tasolla hyvinkin pieniä toimenpiteitä toteuttamalla.

Toinen haastatteluryhmä keskusteli siitä, kuinka koulussa henkilökunnan pitäisi puuttua kiusaamiseen enemmän. Kaikki ryhmän jäsenet olivat tästä samaa mieltä. Yksi nuorista kertoi, että hänestä koulun henkilökunnan pitäisi kiinnittää huomio oikeisiin asioihin koulussa, jotta syrjäytymistä olisi mahdollista ehkäistä. Hänen kommenttinsa ”Oikeesti pitäisi puuttua siihen. Esim. koulus puututtaa päivittäin tupaikointii, ei esim siihen yksin olevaa ja syrjäytyneeseen nuoree. Esim vanhempainillat ei riitä.”, näyttää, että hän koki koulun keinot riittämättömiksi. Toinen nuori lähti jatkamaan keskustelua omalla esimerkillään siitä, että henkilökunnan pitäisi huomioida koulussa yksin olevat nuoret ja koettaa saada heidät kaveriporukoihin. Vastauksista näkee, että koulussa nuoret eivät kaikki ole kavereita keskenään. Nuoret esimerkiksi kertoivat haastattelutilanteessa kokemuksiaan koulumaailmasta, jossa vieroksutaan muita kuin omaan kaveripiiriin kuuluvia nuoria. Nuoret vastasivat silti yhteisesti syrjäytymisen ennaltaehkäisemisen keinoksi kaikkien kanssa toimeen tulemisen.

Myös ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön panostaminen oli nuorten listaamisessa vastauksissa keino ehkäistä syrjäytymistä. Neljän nuoren haastatteluryhmässä yksi puhui siitä, että nuorisotilalla käydyt avoimet keskustelut erilaisista aiheista lisäävät nuorten yleistä tietoa erilaista aiheista, ja näillä keskusteluilla voitiin hänen mielestään ehkäistä syrjäytymistä. Tämä haastateltu nuori koki, että nuorisotilan sallivan ilmapiirin takia kaikki voivat nuorisotilalla olla omana itsenään, ja se nuoren mukaan se edistää sosiaalisten verkostojen luomista ja näin ehkäisee syrjäytymistä.

Yksi haastateltu nuori mainitsi vähän kuin ohimennen syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn keinona ilmaisen harrastustoiminnan mahdollistamisen nuorille. Kaksi haastateltua keskusteli tästä, ja heidän keskustelunsa perusteella perheen köyhyys ei aiheuttaisi nuoren syrjäytymistä, jos ilmaisia harrastusmahdollisuuksia olisi tarjolla. Nuoret keskustelivat harrastusten yhteydestä kaverien saamiseen ja ihmissuhteiden tärkeydestä nuorille. Kahden haastatellun mukaan ilmainen harrastustoiminta tukisi nuorta ja ennaltaehkäisisi syrjäytymistä monipuolisesti.

Nuoruuden näkökulma näkyy tämän teeman vastauksissa selvästi, sillä eniten keskustelua herättäneet tahot, jotka syrjäytymistä voivat ehkäistä, olivat nuoret itse, nuorisotyö ja koulu. Aineiston tulokset näyttävät sen, että nuoret tietävät, mitä kukakin voi tahollaan tehdä syrjäytymisen ehkäisemiseksi, sillä vastauksissa pohdittiin useita keinoja eri näkökulmista.

5.3 Nuorisonohjaajan rooli ennaltaehkäisevässä työssä

Tutkimustulosten mukaan nuorten näkemys nuorisonohjaajista on positiivinen ja nuoret liittivät nuorisotyön työmuodot nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Tutkimusaineiston perusteella nuorisonohjaajan työ on monipuolista ja siihen kuuluu muun muassa tukeminen ja neuvominen keskustelemalla, aito kiinnostus nuorten elämään, nuorten havainnointi ja avun tarjoaminen nuoren sitä tarvitessa, tekemisen, tapahtumien ja mahdollisuuksien järjestäminen sekä kiusaamiseen puuttuminen. Työnkuvansa puolesta nuorisonohjaaja on haastateltujen mielestä erittäin vaikuttavassa asemassa nuorten elämässä syrjäytymisen ennaltaehkäisijänä.

Analyysissä kuvaukset nuorisonohjaajista ovat positiivisia. Toinen haastatteluryhmistä kävi keskustelua siitä, että nuorisonohjaajat ovat nuorten elämässä olevista aikuisista helpoiten lähestyttäviä. Samassa keskustelussa tuli ilmi, että kaikki ryhmäläiset kokevat nuorisonohjaajat hyvin luotettavina aikuisina nuorten elämässä. Kahden ryhmän yhteisessä loppukeskustelussa nuoret vertailivat koulunhenkilökuntaa ja nuorisonohjaajia ja pitivät nuorisonohjaajien toimintaan ryhtymistä ja epäkohtiin puuttumista todennäköisenä, kun taas koulussa asioista puhumisen ajateltiin olevan turhaa.

Nuoret olivat kaikki yhdeksän sitä mieltä, että nuorisonohjaajan pitäisi työssään kysellä kuulumisia ja kohdata nuoria enemmän. Yksi nuorista kertoi esi-merkin nuorisonohjaajasta, joka toteuttaa näitä työssään hyvin. ”Se on hyvä esimerkki siitä mitä ennaltaehkäisy on, on joka paikka kysyys mitä kuuluu.”. Kaikki nuoret tiesivät kyseisen ohjaajan ja kävivät vilkasta keskustelua ohjaajan taidosta selvittää ja ratkaista mikä tahansa nuorta vaivaava asia.

Aineistosta tulee selväksi, että nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi nuorisonohjaajien tulee tunnistaa syrjäytymisen merkit ja havainnoida nuoria, jotta tilanteeseen on mahdollista puuttua. Yksi haastatelluista nuorista kertoi, että tuntematta syrjäytymisen merkkejä ohjaaja ei voi puuttua tilanteeseen, koska ei näe sitä. Neljän nuoren ryhmässä yksi toi esille, että ohjaajan pitää auttaa, jos nuorilla on joitakin ongelmia. Muut kolme olivat yhtä mieltä asiasta.

Nuorisonohjaaja voi aineiston mukaan ehkäistä syrjäytymistä työssään keskustelemalla ja järjestämällä ryhmässä tekemistä. Nuorten vastauksista nousi esiin, että ryhmässä tekeminen mahdollistaa sen, että tutustutaan toisiin nuoriin. Yksi haastatelluista sanoi, että näin aiemmin erikoisina pidetyt nuoret alkavatkin vaikuttaa hyviltä tyypeiltä. Yksi nuorista toi kaikkien haastateltujen yhteisessä keskustelussa esiin, että nuorisonohjaajat ymmärtävät nuoria ja tietävät, miten nuorille puhutaan vaikeistakin aiheista. Nuoret keskustelivat tästä yhteisesti, ja tuloksena he olivat sitä mieltä, että ohjaaja voi tuoda erilaisen näkökulman nuorten ajatuksiin, kunhan keskustelu on avointa, eikä paa-
sausta.

6 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

Opinnäytetyöprosessini alkoi epävirallisesti vuoden 2017 lopussa, kun Kotkan kaupungin nuorisotoimen johtaja halusi teettää nuorisotyön yhteistyötahoille lyhyen kyselyn. Kyselyssä selvitettiin, kuinka yhteistyötahot kokevat Kotkan kaupungin nuorisotyön toiminnan. Tapasin opinnäytetyötä ohjaavan opettajani tammi-helmikuun taitteessa ja kehitin hänen kanssaan erilaisia mahdollisuuksia, joilla nuorisotyön yhteistyötahoille teetetyn kyselyn vastauksia voisi käyttää pohjana opinnäytetyölle.

Nuorisotoimen yhteistyökumppaneille teetetystä kyselystä nousi vahvasti esille yhteistyökumppaneiden toive, että nuorisotyö panostaisi tulevaisuudessa nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevään työhön. Kotkan kaupungin nuorisotoimi halusi kuulla nuorten mielipiteen syrjäytymisestä ja nuorisotyön merkityksestä nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä. Tästä syntyi tarve ja aihe opinnäytetyölleni. Lisäksi työhön pyydettiin sisällyttämään kartoitus siitä, mitä nuorisotyö tekee ennaltaehkäisevästä näkökulmasta. Aihe on tärkeä, sillä nuorisotyön toiminnan kehittämisen kannalta on oleellista näyttää muille tahoille, miksi nuoria varten tehtävä ennaltaehkäisevä työ on tarpeellista.

Helmikuun alussa ideoin erilaisia toiminnallisia menetelmiä etsiskellen, miten nuorten ajatukset voisi saada laajimmin ja parhaiten esille. Ajattelin, että toiminnallisella tiedonkeruumenetelmällä nuoret olisivat innokkaasti mukana. Nuorisotyön koordinaattori ehdotti, että toteuttaisin nuorille perinteisemmän haastattelututkimuksen, sillä siinä aineistoa saa kerättyä pienemmältäkin otannalta suuren määrän.

Kehittelin kysymyksiä nuorten haastattelua varten ja muokkasin niitä Kotkan kaupungin nuorisotyön koordinaattorin toiveiden mukaisesti. Kävin läpi haastattelukysymysten rakentamisen vaiheita ja tekniikkaa aiheen kirjallisuutta hyväksi käyttäen. Kun kysymykset alkoivat muovautua lopulliseen muotoonsa, tarkastelimme niitä vielä nuorisotyön koordinaattorin kanssa. Erityisesti kiinnitimme huomiota siihen, että kysymykset olivat nuorille ymmärrettäviä ja muotoiltu niin, että vastaukset vastaisivat tutkimuskysymykseen.

Olen tehnyt jonkin aikaa nuorisonohjaajan sijaisuutta Kotkan kaupungin nuorisotoimelle, joten tuntui helpoimmalta lähestyä tuttuja nuoria aiheen kanssa alueella, jolla työskentelen. Kyselin nuorilta etukäteen, kiinnostaisiko heitä ryhmähaastatteluun osallistuminen ja olisivatko he valmiita keskustelemaan syrjäytymisestä ja sen ennaltaehkäisevästä työstä nuorisotyössä pienryhmissä. Nuoret olivat aiheesta kiinnostuneita. Tällä taustatyöllä pyrin selvittämään olisiko haastattelu ylipäättään mahdollista toteuttaa sellaisena, kuin olin sen suunnitellut.

Haastattelutilanne sujui, kuten olin ajatellut. Nuorten kokoamia vastauksia oli vähemmän, kuin mitä ajattelin, mutta ne vastaavat tutkimuskysymykseen mo-

nipuolisesti. Vastaajien joukko on pieni, mutta siihen nähden, että teen työn yksin, olen mielestäni aikaansaanut onnistuneen tutkimuksen. Haastatteluai-
neiston analysointi eteni hyvin heti haastattelujen jälkeen. Tiesin jo etukäteen,
haastattelua aineistonkeruumenetelmänä tarkasteltuani, että vastaukset olisi
hyvä analysoida mahdollisimman pian haastattelun jälkeen.

Teoriaa ja tutkimuksia syrjäytymisestä nuorilla oli erittäin paljon saatavilla. Syr-
jäytymiselle on ajan kuluessa luotu useita eri sanoja tarkoittamaan samaa asi-
aa. Ongelma oli oikeastaan teorian rajaaminen ja se, mitä sisällytän työhön ja
mitä jätän pois. Kokonaiskuvan hahmotuttua minun oli edelleen hankala hallita
teorian määrää. Kirjoittaminen keskeytyi vähän väliä, sillä en jakanut työn vai-
heita selkeästi osiin, vaan yritin tehdä kaiken kerralla. Lopulta, kun olin pala
kerrallaan selvittänyt teoriaosuutta, opinnäytetyön tutkimusosuuden toteutus
teorioineen alkoi hahmottua paperille asti.

Kävin kuuntelemassa eri opiskelijoiden opinnäytetöiden päättöseminaareja,
jotta oma työskentelyni jäsenyisi. Sain päättöseminaareista ideoita kirjoitta-
misprosessiin ja työn rakentamiseen. Pallottelin työpaikkaohjaajani kanssa
keskeneräistä työtä ja hain häneltä ideoita aina, kun koin olevani solmussa
työn kanssa. Loppuvaiheessa sain opinnäytetyötä ohjaavalta opettajaltani ra-
kentavaa palautetta työn tutkimusosuuden eheäksi työstämiseen. Hyödynsin
Kotkan kaupungin nuorisotyön koordinaattorin osaamista ja kävin hänen
kanssaan opinnäytetyön vaiheita läpi. Sain häneltä useasti apua, kun olin työn
kanssa jumissa tai jonkin asian ollessa minulle epäselvä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Nuorten syrjäytyminen aiheena puhuttaa niin nuoria, kuin aikuisiakin paljon.
Nuorisotyössä aiheesta keskustellaan nuorten kanssa usein. Syrjäytymiseen
ja sen ennaltaehkäisyyn liittyy paljon eri tekijöitä. Tutkimustuloksista voi pää-
tellä, että hyvillä ihmissuhteilla ja avoimilla kontakteilla turvallisiin aikuisiin on
suuri merkitys syrjäytymisen ennaltaehkäisyssä nuorten mielestä. Tärkeää
olisi, että turvallinen aikuinen olisi aina saatavilla ja helppo lähestyä millä ta-
hansa asialla. Mikäli yhden kohdatun aikuisen keinot eivät riitä, on syytä käyt-
tää yhteistyöverkostoja hyväksi, jotta nuori saa aina tarvitsemansa tuen syr-
jäytymiseltä välttyäkseen.

Kukaan ei kasva yläkouluikäisestä kohti aikuisuutta pumpulissa, joten elämänpolhut ja haasteet ovat aina osa yksilöiden elämää. Se miten näistä kolhuista selviää, tulee erilaisista elämänvarrella saaduista suojaus- ja selviytymiskeinoista, joita työstetään koko elämän ajan. Nuorisotyöllä on mahdollisuus kulkea nuoren rinnalla, mahdollistaa hänen vuorovaikutustaitojaan, kannustaa sosiaalisiin suhteisiin ja näin vahvistaa nuoren kasvua ja kehitystä.

Nuorisotyöntekijälle syrjäytymisen vaarojen tunnistaminen on hyvin merkittävää, jotta nuoren syrjäytymistä voisi ennaltaehkäistä. Tämä nousi vahvasti esille haastattelun tutkimustuloksia analysoidessani. On myös aina parempi, mitä laajemmin nuoren elämä ja sen historia tunnetaan, jotta mahdollisen syrjäytymisen riskit olisivat tiedossa ja jo tehdyt toimenpiteet selvillä. Nuori on tärkeä ymmärtää ja tuntea yksilönä, eikä yleisellä tasolla. Nuorisotyössä tärkeää on tiedostaa syrjäytymisen moninaisuus ja se, että syrjäytymisen tunnetta voidaan kokea ilman, että ollaan syrjäytyneitä. Myös yksilöiden erilaiset polut kohti syrjäytymistä on hyvä tunnistaa, eikä ajatella, että syrjäytymiseen on tietty kaava. Tilanne on aina henkilökohtainen ja käsiteltävä yksilöllisesti.

Haastattelutilanteessa nuoret olivat mielestäni yllättävän hiljaisia. He kyllä pohtivat kysymyksiä yhteisesti ja keskustelua heräsi, mutta enimmäkseen kokemusten pohjalta. Nyt jälkikäteen ajateltuna on erittäin hyvä, että nuoret olivat tuttuja toisilleen jo ennestään, sillä keskustelussa olisi ilman esimerkkejä ollut vaikea saada mitään irti haastateltavista. Ryhmähaastattelu oli minusta toimiva tutkimusmenetelmä, vaikka ryhmät olivatkin joissakin kohdissa vaitelaita. Yleensä, kun yksi uskalsi sanoa ajatuksiaan, muut rohkaistuivat puhumaan ajatuksistaan myös.

Loppukeskustelu, jossa kaikki haastatellut olivat samaan aikaan, oli minusta merkittävä. Kävimme sen läpi ensin yleisesti ja sen jälkeen haastattelukysymys kerrallaan. Toivoin, että viimeistään tässä kohtaa kaikki haastatellut sanoisivat, mikäli heillä oli jotakin lisättävää vastaukseen, ja myös kannustin nuoria siihen.

Tutkimuksena opinnäytetyöni jäi suppeaksi, sillä haastateltavia oli vähän. Toisaalta aineistosta kuitenkin tuli ilmi vastaus tutkimusongelmaan. Aineistosta

saa käsityksen nuorten näkökulmasta nuorisotyön merkityksestä nuorten syrjäytymistä ennalta ehkäisevään työhön. Tutkimukseni tulokset mukailevat muiden saman aiheen ympärille tehtyjen tutkimusten ja raporttien tuloksia. Nuorisotutkijat Aaltonen ym. (2015, 101–106) yhtyvät syrjäytymisen laajuuteen ja monitasoisuuteen kirjassaan *Nuoret luukulla*. Teoksessa heidän tutkimillaan nuorilla oli ennen koulutuksen piiristä putoamista, tai työttömyyttä, ollut jo useita eri uhkia syrjäytymiseen. Näitä uhkia olivat opinnäytetyössänikin pohdimani elämän nivelvaiheet, eheiden ihmissuhteiden puuttuminen, mielenterveysongelmat, vaikeat perhesuhteet ja toimeentulo-ongelmat. Opinnäytetyöni tutkimustulosten kanssa yhteneviä tutkimustuloksia löytyy nuorisotutkija Kiilakosken tutkimuksesta ”Miksi nuorisotyötä tehdään” (2015). Oman pohdintani mukaan selvät yhtäläisyydet tuloksissa ovat nuorisonohjaajan merkitys nuorille sekä ohjaajan työnkuva syrjäytymisen ehkäisyssä.

Tutkimuksen tulokset tukevat sitä, että nuorisotyö on merkittävää ja hyvin laaja-alaista jo sellaisenaan kuin se on. Kuitenkin yhä useampien nuorten kiireettömään ja kokonaisvaltaiseen kohtaamiseen tulisi panostaa enemmän, sillä vuorovaikutussuhde tuttuun ja turvalliseen aikuiseen koetaan merkittävänä syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä nuorilla. Nuorten kasvua voidaan ohjata hyvään elämään kokonaisvaltaisemmin silloin, kun nuoren elämään kuuluvat aikuiset tukevat toisiaan ja yhteisesti nuorta tämän kasvussa ja kehityksessä. Nuoret kokevat aidon kohtaamisen nuorisotyöntekijän kanssa merkityksellisenä. He ovat herkkiä sille, milloin aikuisen ja nuoren välinen kontakti on aito ja milloin se on kiireellinen muodollisuus. Nuorisotyöntekijän inhimillinen valppaus ja nuoren arjen tilanteiden ymmärtäminen edesauttavat tunnistamaan, jos nuorella on huolia. (Kallio ym. 2015, 23–25.)

Ennaltaehkäisevä näkökulma antaa tutkimuksen tulosten perusteella mahdollisuuden siihen, että nuorten määrittelemää syrjäytymistä olisi vähemmän. Kaupungin nuorisotyön tavoitteita ovat muun muassa nuorten sosiaalisten suhteiden tukeminen ja heidän integroimisensa osaksi yhteiskuntaa. Näitä toteutetaan tarjoamalla nuorelle jatkuvasti erilaisia mahdollisuuksia. Mitä enemmän resursseja käytetään ennaltaehkäisevään nuorisotyöhön, sitä suuremmalla todennäköisyydellä nuoret pysyvät kiinni elämässä ja kokemus syrjäytymisestä vähenee. Nuoret tarvitsevat yksilöllistä vuorovaikutusta ja koh-

taamista, jotta he tulevat kuulluiksi sekä kokisivat olevansa yksilöinä, yhteisöllisesti sekä yhteiskunnallisesti tärkeitä.

Olen ollut töissä Kotkan kaupungin nuorisotoimella viimeisestä harjoittelustani lähtien. Oli siis erittäin luonnollista, että tekisin opinnäytetyöni Kaupungin nuorisotoimelle, mikäli itseäniikin kiinnostava teema löytyisi. Ammatillisesti olen itse hyötynyt tiedonhaku- ja kirjoittamisprosessista paljon. Kävin läpi mittavan määrän erilaisia aineistoja nuorten syrjäytymiseen ja sen ennaltaehkäiseviin toimiin liittyen. Nuorten syrjäytymisen riskit ovat olleet tiedossa jo pitkään ja puhuttavat eri ammattikuntia aika ajoin. Ymmärrys ennaltaehkäisevän työn merkityksestä on jostain syystä edelleen jäänyt taka-alalle, ja monesti resursseja sekä työpanosta laitetaan runsaasti ennaltaehkäisevää toimintaa kalliimpiin prosesseihin.

Tämän opinnäytetyön tulosten pohjalta nuorten ennaltaehkäisevään työhön voidaan kiinnittää tulevaisuudessa enemmän huomiota. Nuorisotyössä voidaan lisätä erilaisia toimintoja, jotka kasvattavat nuorten kokemuksia osallisuudesta ja tukevat ryhmätoimintaa sekä yhdessä tekemistä erilaisissa ryhmissä. Nuorisotyöllä on mahdollisuuksia luoda erilaisia toimia, jotta nuoret löytäisivät vahvuutensa ja tarttuisivat elämän tuomiin tilaisuuksiin.

LÄHTEET

Aaltonen, S. & Berg, P. 2015. Nuorten ja palveluntarjoajien kohtaamiset. Teoksessa Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. (toim.) Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 160. Helsinki: Unigrafia.

Avustukset nuorisoyhdistyksille s.a. Kotkan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/avustukset> [viitattu 8.10.2018].

Dahl, P. 2018. Nämä 4 tekijää ennustavat syrjäytymisriskiä jo vauvana – Vain peruskoulun käyneet maksavat yhteiskunnalle satoja tuhansia enemmän kuin kouluttautuneet. Yle uutinen. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10016451> [viitattu 30.9.2018].

Gretschel, A. 2007. Nuorisotalo mahdollistavana lähiyhteisönä. Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 77. Helsinki: Hakapaino Oy.

Henriksson, J. 2016. Nuorisotyö ja nuorten elämänsä. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Raportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/100367/978-952-03-0345-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 10.10.2018].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 1. painos. Helsinki: Gaudeamus

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13.-14. osin uudistettu painos. Keuruu: Tammi.

Impola, T. 2014. Kouluterveydenhoitajan näkökulma. Teoksessa Hamarus, P., Kanervio, P., Landén, L. & Pulkkinen, S. (toim.) Huuto! Lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Juva: PS-kustannus. Bookwell Oy, 102-109.

Ikäheimo, S. 2015. Syrjäytyneiksi luokiteltujen nuorten terveystieteiden käytö ja kustannukset. Teoksessa Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. (toim.) Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja, 160. Helsinki: Unigrafia.

Kallio, K. P., Korkiamäki, R. & Häkli, J. 2015. Myönteinen tunnistaminen – näkökulma hyvinvoinnin edistämiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Teoksessa Häkli, J., Kallio, K. P. & Korkiamäki, R. (toim.) Myönteinen tunnistaminen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 171.

Kemppinen, P. 1999. Nuoriso 2000 – Nuorisotyön käsikirja. 2. painos. Vantaa: Kustannusvalmennus P. & K.

Kiilakoski, T. 2015. Johdanto: Kylmästä lämpimään. Teoksessa Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. (toim.) Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Julkaisuja 169.

Kinnunen, V. 2015. Nuorisotyön tavoitteet ja perustat. Teoksessa Kiilakoski, T., Kinnunen, V. & Djupsund, R. (toim.) Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 169.

Kiri, M. 2018. Liikkuva nuorisonohjaaja. Haastattelu 3.4.2018. Kotkan kaupungin nuorisotoimi.

Kuntien nuorisotyö s.a. Opetus- ja kulttuuriministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/kuntien-nuorisotyö> [viitattu 8.10.2018].

Lasten parlamentti s.a. Kotkan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/lasten_parlamentti [viitattu 13.10.2018].

Leppänen, P. & Toivonen, S. 2013. Syrjäytynyt nuori ei enää unelmoi. Yle uutinen. Päivitetty 24.9.2013. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-6839757>. [viitattu 10.10.2018].

Lerssi, L. 2007. Kenen koulu, kenen terveys, kenen asia? Teoksessa Gretschel, A. & Kiilakoski, T. (toim.) Lasten ja nuorten kunta. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 77. Helsinki: Hakapaino Oy.

Marjamäki, E. 2017. Nuorisotyö edistää mielenterveyttä. Saatavissa: <http://www.koordinaatti.fi/fi/puheenvuoro/1908/nuorisoty%C3%B6-edist%C3%A4%C3%A4-mielenterveytt%C3%A4.html> [viitattu 4.10.2018].

Mikä on Ohjaamo? s.a. Ohjaamo. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://ohjaamot.fi/mika-on-ohjaamo-1> [viitattu 22.10.2018].

Myrskylä, P. 2012. Hukassa - Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Elinkeinoelämän valtuuskunta. Analyysi. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf> [viitattu 10.10.2018].

Nieminen, J. & Honkatukia, P. 2017. Nuorisokysymyksen rakentuminen - Neljä näkökulmaa. Teoksessa Hoikkala, T. & Kuivakangas, J. (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 196.

Nuorisolaki 21.12.2016/1285

Nuorisopalvelut s.a. Kotkan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut> [viitattu 8.10.2018].

Nuorisotakuu auttaa eteenpäin s.a. Nuorisotakuu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuorisotakuu.fi/tietoa-nuorisotakuusta> [viitattu 27.9.2018].

Nuorisotilat Kotkassa s.a. Kotkan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/nuorisotilat> [viitattu 22.10.2018].

Nuorisotyö s.a. Opetus- ja kulttuuriministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/nuorisotyö> [viitattu 1.10.2018].

Nuorisovaltuusto s.a. Kotkan kaupunki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/nuorisopalvelut/nuorisovaltuusto> [viitattu 13.10.2018].

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. 2018. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 28.6.2018. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen/nuorten-syrjailytymisen-ehkaisy [viitattu 27.9.2018].

Nuorten syrjäilyminen. 2018. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 20.7.2018. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjailyminen [viitattu 10.8.2018].

Nuorten syrjäilyminen voidaan ehkäistä. 2012. Opetushallitus. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/ajankohtaista/101/0/nuorten_syrjailyminen_voidaan_ehkaisy [viitattu 30.9.2018].

Ohjaamo Kotka s.a. Ohjaamo. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://ohjaamot.fi/web/ohjaamo-kotka/etusivu> [viitattu 8.10.2018].

Pihlajamaa, M. 2017. Nuoret YK:n asialistalla ja toimijoina. Artikkele. Päivitetty 4.9.2017. Saatavissa: <https://www.yk.fi/node/489> [viitattu 20.5.2018].

Pulkkinen, S. & Kanervio, P. 2014. Elämismaailmat – Nuorten elämismaailma. Teoksessa Hamarus, P., Kanervio, P., Landén, L. & Pulkkinen, S. (toim.) Huuto! Lasten ja nuorten hyvinvoinnin puolesta. Juva: PS-kustannus. Bookwell Oy, 119-136.

Pyykkönen, M. 2007. Monikulttuurisuus suomalaisten nuorisojärjestöjen toiminnassa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Verkkojulkaisuja 10.

Ristolainen, H., Varjonen, S. & Vuori, J. 2013. Mitä tiedämme politiikkatoimien vaikuttavuudesta lasten ja nuorten syrjäilytymisen sekä hyvinvointierojen vähentämisessä? Poliittikkatoimien vaikuttavuuden tieto- ja arviointikatsaus. Raporttisarja. 2/2013. Valtioneuvoston kanslia. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://vnk.fi/documents/10616/1093242/R0213_Mitä+tiedämme+politiikkatoimien+vaikuttavuudesta.pdf/90819b6a-87f3-45f3-a8a4-bfbfee76900a?version=1.0 [viitattu 30.9.2018].

Syrjäilytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen s.a. WWW-dokumentti. Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: <https://stm.fi/syrjailytymisen-ja-koyhyiden-ehkaisy> [viitattu 10.8.2018].

Tieto- ja neuvontapalvelut s.a. WWW-dokumentti. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoytus/tieto-ja_neuvontapalvelut/?lang=fi [viitattu 8.10.2018].

Vilka, H. 2007. Tutki ja kehitä. 1.-2. painos. Vaajakoski: Tammi.

Mitä mielestänne tarkoittaa syrjäytyminen?

Mitä syitä on sille, että nuori saattaa syrjäytyä?

Mitä nuoriso-ohjaaja tekee työssään?

Mitä pitäisi tehdä, ettei kukaan nuori syrjäytyisi?

Miten nuoriso-ohjaaja voi ennalta ehkäistä nuoren syrjäytymistä?

HUOM ennaltaehkäisevästä näkökulmasta